

LOVEC 3

1983

glasilo Lovske zveze Slovenije

LOVEC

glasilo
Lovske zveze Slovenije.
revija za lovstvo

letnik LXVI. št. 3

marec—sušec 1983

Lovca izdaja Lovska zveza Slovenije
Tiska ga Tiskarna »Jože Moškrič«
v Ljubljani.

UREDNIŠKI ODBOR:

Predsednik Borut Ingolič

Odgovorni urednik Boris Leskovic
Ivan Božič, France Cvenkel, Branko
Galjot, Jelo Gašperšič, Vitomir
Mikuletič, Vinko Opalk, Polona
Terčelj, Veljko Varičak.

Lektor in korektor Sončika Lorenci

Tajnica uredništva Magda Vetrih

Lovec izide praviloma vsak mesec.

Prva številka letnika izide v začetku
leta, v januarju.

Ta številka je izšla v 21 800 izvodih.
Po mnenju Republiškega sekretariata
za kulturo in prosveto SRS, št. 421-2/72,
je LOVEC oproščen prometnega davka.

Letni prispevek zveze lovskih druženj

po članu lovske družine Lovski zvezi
Slovenije, v katerem je vračunana tudi
naročnina za glasilo LOVEC za leto 1983,
je 570 din (od tega za glasilo Lovec
350,50 din).

Za druge naročnike

je letna naročnina 360 din, za inozemstvo
750 din. Posamezna izdaja revije je 35 din.
Naročnino je treba plačati vnaprej
na žiro račun Lovske zveze Slovenije.

Vse gradivo za objavo pošiljajte

Uredništvu glasila LOVEC,

Župančičeva 9 — p. p. 505,

61001 Ljubljana.

Telefon (061) 214 948.

Nenaročenih rokopisov in slik
ne vračamo.

Cene malih oglasov:

do 15 besed 134 din, od 15 do 25 besed
160 din, od 25 do 30 besed 340 din.

Za vsako nadaljnjo besedo 10 din.

Za člane lovskih organizacij
v SR Sloveniji velja polovična cena.

Male oglase je treba plačati vnaprej
na žiro račun

Lovske zveze Slovenije, Župančičeva 9,
Ljubljana: 50101-678-47158.

IZ VSEBINE:

	76	Smo poštene do samih sebe?
Vlado Jenko	78	Z raziskovalno dejavnostjo k boljšemu gospodarjenju z malo divjadjo
	79	Mala divjad v Posavju
Miha Adamič	84	Prehranske značilnosti jelenjadi in srnjadi v kočevskem, notranjskem in krmskem LGO
Janez Pernat	89	Po krvnem sledu ...
France Avčin	92	Ogrska rapsodija
Lovska organizacija:	95	Sodelovanje lovcev in borcev pri varovanju tradicij NOB — Franjo Bavec
	96	LD Juršinci odprla lovski dom — Marjan Toš
	97	Potok Trnavca povezuje lovišči lovskih družin Polzela in Žalec — Karel Koren
Jubilanti:	98	Dušan Gorkič — šestdesetletnik
	98	Leopold Pavlin — A. V.
	98	Marko Prašnikar — T. Z.
Lovski opornik:	99	Povedal nam je Oče ... — Leon Pugelj
	99	Prvo srečanje z divjim prašičem — Mirko Jelenčič
V spomin:	101	Ivan Fužir — F. P.
	101	Martin Štrumbelj
	101	Andrej Selak-Markuš — S. S.
	101	Franc Rožman — M. B.
Lovska kinologija:	102	Vzrejni pregled ptičarjev za SR Slovenijo — Ivan Udovič
	103	Tekma »C« in »D« ptičarjev v lovišču LD Ljutomer — Milan Ivezić
	103	Predvidena legla

BARVNA SLIKA NA NASLOVNI STRANI:

Poljski zajec ima med našo divjadjo najdaljši razmnoževalni čas. Spolno aktiven ni le slabe tri mesece v letu (oktobra, novembra in decembra). Zajci se pariyo praviloma v januarju, v toplih letih, še posebno v toplejših krajih, pa že decembra. Zajklja nosi 42 dni, zato so prva legla že v zimskih mesecih, prve zajčke pa imenujemo marčevski zajčki. Zajklja koti na prostem v nezavarovano gnezdo, zato pa so zajčki po rojstvu dobro odklani in že vidijo. Mraz, sneg in še posebno hladen dež so ponavadi za prva legla usodni. Zajklja koti 2—4-krat v letu, in sicer po 2—4 mladiče; skupno poleže v vseh leglih 10 mladičev. Mladi zajčki pretrpe številne izgube zaradi neugodnih vremenskih razmer, kmetijskih opravil in številnih plenilcev. Od skupno poleženih zajčkov v celem letu preživijo le 1 do 3 zajčki na zajklo. Leglo zajčkov v marčevskem snegu.

Foto Anton Porenta

SLIKA NA DRUGI STRANI OVITKA: STRAN 74

V marcu naj bodo solnice napolnjene

Foto Ivan Napotnik

Smo pošteni do samih sebe?

Sem član lovske družine Dobrava v Gradišču v Slovenskih goricah, ki leži na območju najmanj razvite slovenske občine Lenart.

V občini je šest lovskih družin, ki sestavljajo lovski bazen Lenart. Vse te družine so včlanjene tudi v Zvezo lovskih družin Maribor. V matični lovski družini, prav tako pa tudi v drugih petih družinah, lahko član že vrsto let odkupi uplenjeno divjad samo po dnevnih tržnih cenah, ki veljajo na dan odkupa. To je tudi v skladu s priporočili sveta za gospodarsko-finančna vprašanja pri LZS, ki so bila objavljena v okviru članka Pogoji in način odkupa uplenjene divjadi v glasilu Lovec št. 11 novembra 1982.

Ob obiskih v različnih lovskih družinah po Sloveniji pa lovci ugotavljamo, da je odnos do odkupa uplenjene divjadi v različnih družinah zelo različen. Prepričan sem, da bi moralo biti v enotni organizaciji slovenskih lovcev to urejeno enotno. Divjad je družbeno premoženje, s katerim gospodarijo in upravljajo lovske organizacije in je nimajo pravice odtujevati brez denarnega nadomestila po veljavnih dogovorih.

Tako ima v nekaterih LD član, ki odstrelil veliko divjad, pravico do nekaj kilogramov mesa. So tudi družine, v katerih lahko dobiš fazana, raco in celo zajca po smešno nizki ceni, ki je zelo daleč od dnevnih tržnih cen, ključnača pa imajo te družine za divjad, ki nima sploh nobene cene.

Prav tako sem presenečen ob ugotovitvi, da v nekaterih zvezah lovskih dru-

Zimska skupina srnjadi: dve srni in trije srnjaki

Foto K. Lampe, Diana

žin članom LD krijejo stroške za lovsko literaturo (Zlatorogovo knjižnico) iz sredstev LD, ki jih v glavnem dobijo s prodajo divjadi. Teh »nepravilnosti« oz. razlik je v naših organizacijah preveč, zato me zanima, ali obstajajo možnosti — in kakšne so — da bi te razlike v SR Sloveniji odpravili, saj smo vendar vsi člani enotne lovske organizacije.

Tovariš urednik, če je mogoče na ta vprašanja dobiti odgovor, bi želel, da ga objavite v glasilu Lovec.

Jože Majcenovič

Pismo tov. Majcenoviča je pravzaprav prvi odmev na poziv sveta za finančno-gospodarska vprašanja, naj lovci povedo, kako in za kak denar se odkupuje uplenjena divjad. Natančnih podatkov o odkupnih cenah, ki veljajo za člane LD, na LZS nimamo. Če bi hoteli zvedeti kaj več, bi bilo treba pregledati blagajniško poslovanje vsake LD in podatke zbrati s posebno anketo. Vemo, da veljajo v različnih lovskih družinah različne cene; ponekod so res samo simbolične, drugod pa take, kot so jih na začetku lovne sezone in kasneje sporočale DO-odkupovalke uplenjene divjadi. Zanimiva je tudi ugotovitev, da ima tista divjad, ki jo odkupijo lovci, praviloma podpovprečno težo. Pri taki divjadi se pošteno obračuna veljavna odkupna cena, zato pa se zaračuna nekaj kilogramov manj mesa.

Kot vidite, razpolagamo z bolj skopimi informacijami, a že te so dovolj zgovorne in kažejo, da naša tolikokrat poudarjana vrlina o popolni prostovoljnosti, brez materialnih koristi, nekoliko zbledi.

IZ ZAKONA O VARSTVU, GOJITVI IN LOVU DIVJADI TER O UPRAVLJANJU LOVIŠČ

7. člen

- (1) Divjad je dovoljeno loviti le na način in s sredstvi, kot to določa zakon.
- (2) Uplenjena, odlovljena, pokončana ali poginula divjad in trofeje divjadi pripadajo lovski organizaciji, ki upravlja lovišče, na zemljišču zunaj lovišča pa organizaciji, ki skrbi za divjad.
- (3) Lastninska pravica do divjadi iz prejšnjega odstavka, razen do trofeje, se pridobi s plačilom po tržni ceni.
- (4) Lovska organizacija ureja s splošnim aktom, kdaj in kako postane trofeja last posameznika.

Oktobra lani je naš svet objavil priporočilo o pogojih, po katerih lahko člani LD odkupujejo uplenjeno divjad. Akcija sveta je značilen zgled, kako pri nas, potem ko kak zakon sprejmemo, kot nekako dramilo sprejemamo še priporočila, stališča, podpore za izvajanje zakona ipd. Če ne vemo, kako je z odkupnimi cenami v okviru LD, si moramo ponovno prebrati drugi in tretji odstavek 7. člena Zakona o varstvu, gojitvi in lovu divjadi ter o upravljanju lovišč (Ur. list št. 25/76). Tako vidimo, da gre preprosto za kršitev zakona, za katero pa sicer ni predvidena nikakršna kazen. Vendar nas to ne odvezuje odgovornosti, saj gre za neupravičeno pridobivanje družbenih sredstev. Nismo sicer pozabili na določila zakona — ta je star dobrih šest let — temveč še do danes nismo spremenili preživele miselnosti o tem, kaj je moje, kaj je naše oz. družbeno. Kar pogosto lahko slišiš lovca, ki takole modruje: »Ja, če pa ne moremo lovci kupiti divjačine bolj poceni, kaj pa še imamo od jage?« Podobno je pred kratkim komentiral naša prizadevanja za ureditev odkupnih cen predstavnik neke DO-odkupovalke; zatrjeval je, da lovci v resnici sploh nismo zainteresirani za višje odkupne cene, sicer ne bi mogli več kupovati mesa divjadi. Smo lovci v resnici takšni? Že nekajkrat je bilo nedvoumno povedano, da v lovskih vrstah ne bi smelo biti prostora za tiste, ki so lovci zgolj zaradi koristi (mesa). Na tretji seji našega sveta oktobra 1982 smo lovske družine opozorili, da v primeru, če divjad uporabijo za pogostitev lovcev, prodajo na družabni prireditvi ali jo podarijo, bremenijo tak strošek društveno dejavnost; zato je potreben medsebojni poračun med prihodki gospodarske in odhodki društvene dejavnosti. V zmoti so tisti, ki odtujevanje družbenih dobrin zagovarjajo, češ da smo o tem razpravljali in tudi sprejeli tak sklep v organih LD.

Na decembrski skupščini LZS smo se prerekali, češ da ni pametno dobro gospodariti, kajti kot osnovo za združevanje sredstev jemljemo dohodek od gospodarjenja z lovišči in tako pridni gospodar potegne krajši konec. Nekateri so menili, naj bi dohodek izračunali po načrtovanem odstrelu in najvišjih od-

Srnjad pozimi rada objeda hranljive poganjke grmovja

Foto K. Lampe, Diana

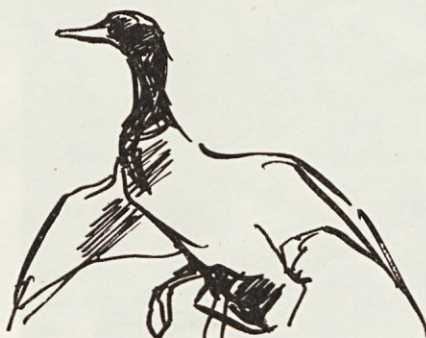
kupnih cenah. Nihče pa se ni vprašal, kaj so storili v tistih lovskih organizacijah, v katerih so dosegli višje cene, da bi tudi drugi prodajali divjad po višjih odkupnih cenah.

Preseneča pa podatek, da v nekaterih lovskih organizacijah, ki dobro gospodarijo, plačujejo Zlatorogovo knjižnico v celoti ali deloma iz sredstev, pridobljenih v lovišču. V blagajniškem poročilu je Zlatorogova knjižnica uvrščena v društveno dejavnost. S tem je formalno potrjeno tisto, kar bi moralo biti vsakomur jasno, namreč, da mora denar za knjigo dati član LD iz svojega žepa. V tistih organizacijah, v katerih plačujejo Zlatorogovo knjižnico iz družbenih sredstev, se sklicujejo na mnenje pravnikov, ki trdijo, da je program Zlatorogove knjižnice del gospodarjenja z loviščem in da je potemtakem s plačevanjem knjig iz sred-

stev gospodarjenja vse v redu. Ne moti jih, da lovec knjigo odnese domov in da je njegova last (ne da bi podpisal vsaj reverz). Morda se da tako ravnanje pravno res zagovarjati, a kam nas lahko tako razmišljanje pripelje. Pomislimo samo na to, kaj vse lahko uvrstimo med pripomočke, s katerimi ustvarjamo prihodek iz lovišča. Ni prav, da o takem ravnanju ne spregovorimo javno; tako je potem, ko se taka zadeva razve, veliko slabe volje in zamere. Na vsak način moramo take in podobne primere razreševati v sami organizaciji. Okrepiti moramo oblike samoupravnega nadzora na vseh ravneh naše organiziranosti, o takih pojavih pa bi morali razpravljati tudi aktivni ZK v lovskih vrstah.

Tokrat smo se dotaknili samo nekaterih vprašanj, veliko pa jih še čaka na odgovore. Če le malo podrobneje pogledamo podatke iz blagajniških poročil, ugotovimo, da moramo še marsikaj razjasniti. Zdaj, ko bomo morali v skupni prihodkovni povezavi z odkupovalci divjačine dokazovati svoj delež vloženega dela, porabljenega materiala in nastalih stroškov, bo treba postopoma reševati problem za problemom v odkritem medsebojnem dialogu.

Janez Markoli, predsednik sveta
za finančno gospodarska
vprašanja pri LZS

Z raziskovalno dejavnostjo k boljšemu gospodarjenju z malo divjadjo

Lojze Černe

Vse težje razmere pri gospodarjenju z divjadjo in lovišči zahtevajo, da tudi lovska organizacija nameinja določena sredstva v znanstveno raziskovalno dejavnost. Lovska zveza Slovenije tako že vrsto let sodeluje pri nekaterih raziskavah o problemih gospodarjenja z veliko divjadjo in te raziskave tudi sofinancira. Vse preveč pa kasni raziskovalno delo pri poljski divjadi, saj stalež te divjadi že vrsto let nenehno upada. Predlanska letna skupščina Lovske zveze Slovenije je položila čvrste temelje tudi raziskovalnemu delu s področja male divjadi. Raziskovalne naloge »mala divjad« so dobile prednost pred drugimi raziskavami.

Zaradi nekaterih težav pri organizaciji tega raziskovalnega dela je bil program raziskovalnih nalog dokončno sprejet šele sredi leta 1982. Program vsebuje 10 splošnih in 13 raziskovalnih nalog. Raziskovalno delo vodi strokovni sekretariat LZS, ki je za vse naloge določil nosilce nalog s terena. Vse naloge bodo reševali konkretno na terenu, zato lahko pričakujemo, da bomo lahko marsikatero dognanje že v kratkem uporabili v praksi.

S splošnimi nalogami želimo osvetliti nekatere doslej premalo pojasnjene vzroke, zaradi katerih upada

številčnost poljske divjadi. Rezultati teh raziskav bodo koristni predvsem pri dogovarjanju z drugimi uporabniki prostora pri skupnem prizadevanju za izboljšanje življenjskih razmer male divjadi. Vse splošne naloge bodo končane že v 1983. letu.

Raziskovalne naloge zajemajo zajca, jerebico, fazana in raco mlakarico. O fazanu, ki je trenutno najbolj problematičen za gojitev in glede katerega zanima lovce cel kup vprašanj, poteka kar sedem samostojnih nalog. Predvsem bomo proučili umetno zrejo in njen vpliv na gojitev fazana v naravi, najustreznejši način izpuščanja fazana v naravo, vprašanje, katere vrste fazana so najprimernejše za gojitev, vpliv remiz in vetrobranskih pasov na izboljšanje življenjskih razmer za fazana, prezimovanje in izpuščanje odraslih fazanov v lovišča ter vpliv kurjih farm na boleznih pri fazanu.

Za jerebico smo si zastavili samo eno, a zelo zahtevno in obsežno nalogo: Proučitev naselitve jerebic v območja, iz katerih je pred kratkim izginila. Cilj naloge je zelo jasen — spet naseliti jerebico nazaj na vsa kmetijska tla. Naloga je zato dolgoročna. Prve praktične izkušnje pri naselitvah jerebic pričakujemo v

letu 1984. Od te naloge si obetamo zelo veliko, saj želimo zdaj ogroženo jerebico naseliti v vsa območja, kjer so zanjo primerne življenjske razmere. O zajcu pa potekata dve nalogi: Kako vpliva triletna popolna zaščita zajca na povečanje njegove številčnosti in Ugotavljanje prirastka pri zajcu. S prvo nalogo želimo dobiti odgovor na vprašanje, kako vpliva zaščita zajca na širšem območju na povečanje staleža. Pri proučevanju zajca je to za lovce prav gotovo eden najzanimivejših poskusov, saj mnogi lovci trdijo, da zaščita ne prinaša uspeha. Vendar pa so te trditve neutemeljene, saj ni doslej tako kompleksne zaščite še nihče izvedel. Pri tej nalogi bomo proučili tudi najustreznejši način dodatnega zimskega prehranjevanja zajca.

Ugotavljanje prirastka pri zajcu bo odslej trajna naloga, saj je vsakoletno ugotavljanje realnega prirastka temelj za izračunavanje ali načrtovanje odstrela. Pri mlakarici bomo poleg pospeševanja raznih oblik gojitve proučili tudi najustreznejši način gojitve na Krki. Najustreznejši način gojitve bo model za gojitev rac na drugih rekah.

Čeprav raziskave še ne potekajo dolgo, je pri nekaterih nalogah že veliko narejenega in prve rezultate raziskav bomo začeli objavljati v Lovcu že letos. V okviru nalog »Mala divjad« smo slovensko lovsko javnost prek Lovca že lani informirali o celotni problematiki gojitve male divjadi. Predvsem nam je uspelo skoraj slehernega lovca prepričati, da upadanje številčnosti male divjadi ni nobena neznanka, ampak je le posledica številnih sprememb v okolju. Lovci so informacijo iz Lovca zelo dobro sprejeli in so marsikje že pričeli izvajati določene ukrepe za izboljšanje življenjskih razmer poljske divjadi. Številni obiski strokovnega sekretariata LZS na terenu potrjujejo, da lovci sprejemajo raziskovalne naloge za svoje, kar je jamstvo, da jih bomo kar najbolje opravili.

Mala divjad v Posavju

ing. Vlado Jenko, ZLD Posavje-Krško

OPREDELITEV NALOG

V program raziskovalnih nalog LZS »MALA DIVJAD« je za leto 1982 in naprej med drugim vključeno tudi proučevanje posavskega lovskogojitvenega območja, zlasti njegovega nižinskega predela, to je krško-brežiško-obsootelsko polje.

Na tem področju (pa tudi v nekaterih drugih predelih Slovenije) naj bi na podlagi statističnih kazalcev nihanja številčnosti v zadnjih 20 ali več letih opredelili vzroke upadanja številčnosti in s čimbolj dokumentiranimi podatki pripravili informacijo, ki bo dokazovala in opredeljevala osnove za pristop k obravna-

vanju celovite problematike upada male divjadi. Ta informacija naj bi bila hkrati tudi gradivo za razpravo z drugimi udeleženci v prostoru.

K pripravi gradiva o problemih gospodarjenja z malo divjadjo spada tudi obravnavanje nižinskega področja Posavja, za katerega je že danes, v prihodnosti pa bo še bolj, značilno intenzivno gospodarjenje s kmetijskimi kulturami. Za to nalogo bo treba prikazati premene parcelacij zemljišč zlasti glede na melioracije, komasacije in arondacije, na premene poljedelskih kultur, spremembe v tehnologiji obdelave glede na spreminjajočo se agrokelmijo in agrotehniko ter vpliv pro-

metnic in urbanizacije. Vse te osnovne kazalce osnovnih sprememb v okolju je treba zbrati vsaj za zadnjih 20 let. Tudi ti podatki bodo osnova za pogovore z drugimi uporabniki prostora in izhodišče lovskim družinam za konkretno sodelovanje v prostorskem načrtovanju.

Statistične kazalce nihanja male divjadi (prva naloga) in osnovne kazalce sprememb v okolju (druga naloga) bomo izdelali in obravnavali za zajca, fazana in jerebico za zadnjih 24 oz. 20 let in z njihovo pomočjo bomo proučili razloge za nihanje oz. upadanje številčnosti. Tretja naloga pa je proučitev tri-

Zajec na ložu

Foto H. R.

Fazanka na gnezdu

Foto H. R.

letne popolne zaščite zajca na širšem poskusnem ravninskem območju Posavja. Namen te naloge je ugotoviti rezultate popolne zaščite zajca. Ta naloga obsega zlasti izbiro območja, kjer bomo vsako leto ugotavljali številčnost zajca po *pasovni metodi*, poleg tega pa še: posnetek stanja zajca ob uvedbi popolne zaščite; vsakoletno ugotavljanje številčnosti zajca po pasovni metodi, določitev režima gospodarjenja s plenilci; proučitev zimskega prehranjevanja, evidentiranje in analizo vzrokov pogina, evidentiranje meteoroloških in drugih vplivov na okolje, frekvenc vznemirjanja in podobno ter končno ugotovitev rezultatov popolne triletno zaščite zajca.

Vse te naloge so finančno ovrednotene v proračunu LZS za leto 1982 in morajo biti tudi sestavni del finančnih proračunov LZS v prihodnjih letih — vse do njihove dokončne realizacije.

OPREDELITEV OBRAVNAVANEGA PODROČJA

Ravninska lovišča krško-brežiško-obsoletskega polja so del posavskega lovskogojitvenega območja, ki se prekriva z območjem Zveze lovskih družin Posavje (zajema 25 lovskih družin). Na vsem tem področju so prvič opravili bonitiranje lovišč (za srnjad, poljskega zajca,

fazana in jerebico) leta 1968, zatem pa je bilo nekaj revizij; zadnjo revizijo bonitiranja so opravili leta 1975.

Razlike med prvim in zadnjim bonitiranjem so občutne in so vsekakor posledica spremenjenega okolja oz. spremenjenih življenjskih razmer za divjad v 7 letih (1968—1975).

POROČILO O DOSLEJ ZBRANIH PODATKIH

V nadaljevanju tega sestavka želim podati povzetek samo najbolj bistvenih doslej zbranih statističnih kazalcev, o nihanju številčnosti male divjadi z nedokončno razlago za celotno posavsko LGO in posebej za krško-brežiško-obsoletskega polje.

PODATKI O PADAVINAH

Podatke o padavinah je bilo mogoče zbrati po enakih merilih le za 9 let (1959—1967), in sicer na padavinskih postajah Bizeljsko, Gornji Lenart (Brežice) in Kostanjevica na Krki: Padavinski postaji Bizeljsko in Kostanjevica na Krki ležita na obrobju krško-brežiško-obsoletskega polja, padavinska postaja Gornji Lenart (Brežice) pa v središču obravnavanega ravninskega področja.

Deževna meseca april in maj odločujoče vplivata na naraven prirastek fazanov in jerebic, pri zajcih

pa tudi že mesec marec. V tem pogledu je bilo najneugodnejše leto 1962, sledijo pa mu leta 1965, 1961 itd. Najhujša zima po količinah padavin, po trajanju snežne odeje in po nizkih temperaturah je bila v zimi 1962/63 in nato še leta 1964/65.

Vplive in rezultate ugotovitev v neugodnih vremenskih razmerah po posameznih letih bomo videli kasneje, ko bomo prikazali nihanje spomladanske številčnosti zajcev, fazanov in jerebic.

NIHANJE ŠTEVILČNOSTI MALE DIVJADI

Podatki o nihanju številčnosti, vlaganji in odstrelu male divjadi za celotno LGO in za njegov nižinski predel (krško-brežiško-obsoletskega polje) smo za potrebe raziskovalne naloge povzeli iz statističnih poročil lovskih družin za obdobje 1957—1980, to je za 24 let. Za to obdobje so po skupinah bonitetnih razredov izdelani številčni in grafični prikazi o številčnosti, vlaganju in odstrelu male divjadi.

V nadaljevanju tega sestavka podajamo le izvlečke iz obširnejšega gradiva, ki je zbrano in obdelano v okviru raziskovalne naloge »Statistični kazalci nihanja številčnosti male divjadi« na področju posavskega LGO, in k temu pripadajočo razlago.

RAZLAGA IN NEKATERE PREDHODNE UGOTOVITVE IZ DOSLEJ ZBRANIH PODATKOV

Vpliv vremenskih razmer

Največ padavin je bilo v letu 1962 (1331 mm), med tem letom pa največ v mesecih april—maj (291 mm), kar je izredno neugodno za razmnoževanje zajcev, fazanov in jerebic. Temu je sledilo zimsko obdobje 1962/63, ki je bilo eno izmed najhujših v zadnjih nekaj desetletjih, tako po trajanju in količini snežne odeje kot tudi po nizkih temperaturah.

Zaradi izredno hude zime 1962/63 je spomladanska številčnost leta 1963 upadla pri zajcu sicer nekoliko manj, nekoliko bolj pa pri fazanu. Katastrofalni padec številčnosti pa beležimo pri jerebici. Čeprav so za uspešen razvoj prvih legel zajcev odločilni mraz, sneg

in mokrota (februar—marec—april) — sicer pa zajcu škoduje tudi daljša deževna doba med letom (pljučnica, kokcidioza) — pa le moramo ugotoviti, da zajec skoraj na splošno uspešno preživi tudi daljšo in trdo zimo z dolgotrajno snežno odejo in zelo nizkimi temperaturami.

Zadovoljiva številčnost fazanov je že v milih zimah odvisna od lovčeve pomoči. Posebna skrb lovcev v trdi zimi 1962/63 pa je preprečila še večji upad številčnosti.

Vse premajhna in nenačrtna skrb za zimsko krmljenje poljskih jerebic v izredno trdi zimi 1963/64 pa je botrovala katastrofalnemu upadu številčnosti jerebic, ki si zato še do danes niso opomogle.

Sicer pa so bila relativno manjša nihanja številčnosti male divjadi v naslednjih letih (po zimi 1962/63) delno posledica konkretnih vsakoletnih vremenskih razmer.

Vpliv zaščite, izpustov in odstrela

Ko mala divjad gnezdi oz. polega in vzgaja mladiče, so v ravninskih loviščih Posavja poleg človeškega dejavnika (zgodnja strojna košnja, strojna obdelava zemljišč) in okolja (vrste kmetijskih kultur v konkretnem letu) največji škodljivci vrane in srake.

V letih od 1964 do 1966 in v naslednjih letih so lovske družine skoraj popolnoma opustile uspešno zatiranje vran in srak s polaganjem zastrupljenih jajc. Spomladansko razdiranje vranjih in sračjih gnezd še zdaleč ni tako uspešno, kot je polaganje s fosforno emulzijo zastrupljenih jajc. Opuščanje učinkovitega zmanjševanja števila vran in srak je v nižinskih loviščih s pretežno kmetijskimi kulturami tudi eden izmed pomembnejših vzrokov upadanja številčnosti male divjadi. Sicer je tudi preveliko število lisic v takih loviščih nezaželeno, vendar v naših razmerah lisice niso tako škodljive kot vrane in srake.

Od vseh ukrepov za gojitev male divjadi je uravnavanje z odstrelom še najpreprostejši in najbolj primeren za lovce.

Intenziteto odstrela od leta 1957 do leta 1980 povprečno na leto in po šestletnih obdobjih prikazuje naslednja tabela (intenziteta je izračunana v odstotkih glede na spomladansko številčnost) — glej preglednico.

Intenziteta odstrela male divjadi (glede na spomladansko številčnost) v %

Vrsta divjadi	OBDOBJA			
	1957—1962	1963—1968	1969—1974	1975—1980
poljski zajec	67	61	41	33
fazan	26	80	57	39
poljska jerebica	55	38	34	34

Iz gornje tabele lahko z gotovostjo ugotovimo naslednje:

1. Zmanjševanje odstrela zajca (67 % — 61 % — 33 %) je v veliki meri pripomoglo k blažjemu upadanju številčnosti, ki ga je sicer povzročalo predvsem poslabšanje življenjskih razmer in okolja in zoževanja njegovega prostora.

2. Odstrel fazanov v naših razmerah brez izpustov določamo previsoko glede na spomladansko številčnost. Glede na vremenske in druge razmere bi bil strokovno upravičen odstrel fazanov — petelinov le v mejah od 25 % do 50 % od spomladanske številčnosti.

3. Umestnost izpusta fazanov je na dlani, saj je odstrel v letih izpustov (1963—1974) dva- do trikrat večji, kot je bil v letih, ko fazanov nismo izpuščali.

Razumljivo je, da je tak rezultat mogoče doseči le z izpuščanjem zdravih kečk ali odraslih fazanov iz prilagoditvenih izpustov v najboljše predele lovišča ob stalni in intenzivni lovsko-čuvajski službi, in to hkrati na širšem področju več sosednjih lovskih družin.

4. Po katastrofalni zimi 1962/63 je bila jerebica tri leta popolnoma zaščitena. Po tej katastrofi pa se jerebica nikakor ne more popraviti. Od leta 1967 do leta 1974 (8 let) smo vsako leto izpustili iz lastne jerebičarne v lovišča po nekaj sto jerebic, in sicer v najboljše biotope krškega polja. Ti izpusti so pripomogli le k povišanju odstrela (zlasti za inozemski lovski turizem), zelo malo ali skoraj nič pa k povišanju številčnosti. Ta ugotovitev velja delno tudi za izpuste fazanov.

Vpliv okolja

Na splošno ugotavljamo, da je negativni vpliv okolja najbolj bistveni dejavnik, ki znižuje številčnost male divjadi. Sem prištevamo intenzivnejšo in strojno obdelavo ter izrabo zemljišč, uporabo herbicidov, in

sekticidov in pesticidov v kmetijstvu, urejanje velikih površin kmetijskih monokultur ter plantaž topolov; vse več krmnih rastlin za košnjo oz. silažo in vse manj žit ter okopavin, krčenje grmišč in živih mej v nižinskem svetu, jesensko preoravanje njiv, zgodnje košnje, večjo vznemirjenost lovišč (več cest in poti ter širjenje naselij v nižinskem svetu), izpostavljenost lovišč poplavam Save, Krke, Sotle in raznih potokov v ravninskem svetu Posavja itd. Proučitev teh vplivov na malo divjad v nižinskem svetu Posavja je del posebne naloge, ki jo bomo opravili v letu 1983.

Ker ta najbolj bistvena naloga še ni opravljena, dopuščam možnost popravkov in dopolnitev v tem sestavku navedenih ugotovitev in sklepov. To bo po potrebi opravljeno in nato objavljeno v končnem izdelku vseh raziskovalnih nalog na temo »Mala divjad«.

Trendi nihanja številčnosti in odstrela 1957—1980 in predvidevanja

Zajec

Številčnost zajca je od leta 1957 do leta 1980 počasi, a nezadržno upadala, in sicer povprečno za okoli 2 % na leto. To velja za celotno LGO. Vendar pa je slika v različnih okoljih različna. Najbolj je upadla številčnost zajca v zanj najbolj neugodnih življenjskih razmerah (IV. bonitetni razred), kjer tudi v prihodnosti obstaja tendenca upadanja. To so najvišji predeli LGO, od koder se zajec seli v zanj bolj ugodne predele. Zajec sicer ni nikjer

popolnoma izginil, kot je na primer jerebica, postaja pa vse bolj redek. Ker so se začeli zajci odseljevati (migracija) iz slabših — višjih predelov — v srednje, dobre predele (III./IV. bonitetni razred), se je v teh predelih številčnost zajca ustalila in ponekod celo narašča. To so gričevnata območja, kjer so zemljiščne kulture (gozdovi in drugo) pestre in razdrobljene. Ta vmesna lovišča (med nižino in višino) po vsej verjetnosti naseljujejo zajci iz višje ležečih predelov, lahko pa tudi iz ravninskega, najbolj ogroženega področja. Iz podatkov pa je mogoče ugotoviti, da številčnost zajca upada v najboljših zajčjih biotopih ravninskega sveta in pri tem je še posebej vznemirljiva nadaljnja tendenca upadanja številčnosti. Nedvomno so vzrok za upadanje velika vznemirjenost in spremembe, še zlasti zoževanje njegovega življenjskega prostora, kot posledica tega pa morda tudi preseljevanja zajcev v prigrorski svet.

Sicer pa iz prikazanih podatkov o višini odstrela zajca ne moremo sklepati, kakšno je stanje, ker je realizirani odstrel odraz različne zaščite zajca.

Fazan

Številčnost fazana v LGO je v zadnjih 24 letih (1957—1980) upadla za 34 % ali za okoli 1,5 % na leto. Zadnje desetletje je stanje bolj ali

manj ustaljeno in spet so podnebne razmere tiste, ki povzročajo letna nihanja. Od leta 1957 do leta 1980 je številčnost najbolj upadla v predelih z najslabšimi življenjskimi razmerami, torej v višje ležečih območjih (od 250 do 400 m nadmorske višine). Relativno najmanjši upad pa ugotavljamo v najboljših fazanjih biotopih, to je v ravninskem svetu, kjer prevladujejo kmetijske kulture z ostanki grmišč, živih mej in manjših gozdičev. Realizirani odstrel ni odraz naravnega stanja, temveč predvsem rezultat bolj ali manj uspešnih izpustov. Iz vseh doslej zbranih podatkov ugotavljamo, da so bili izpusti fazanjih kebčkov najuspešnejši v najboljših fazanjih biotopih in zato je bil temu primerno visok tudi odstrel.

Jerebica

Po katastrofalnem zmanjšanju številčnosti jerebice v zimi 1962/63 se njena številčnost do danes nikakor ni mogla dvigniti. Po zimi 1962/63 je jerebica popolnoma izginila iz svojih neprimernih biotopov (gričevnati predeli v nadmorski višini od 150 m do 400 m), kjer je bila pred to zimo kar številna. Po zimi 1962/63 sta številčnost in odstrel bolj ali manj ustaljena, zadnja leta pa se stanje celo nekoliko izboljšuje. Vendar zaradi nenehnega slabšanja življenjskih razmer, zlasti pa zaradi oženja življenjskega pro-

stora, na splošno in za daljšo dobo v prihodnosti ni pričakovati povečanja številčnosti poljske jerebice. Stanje poljske jerebice je ustaljeno tam, kjer je danes jerebica rajonizirana, oz. tam, kjer so danes zanjo najboljše življenjske razmere in kjer so tudi izpusti najbolj upravičeni in najuspešnejši.

UKREPI

Doslej zbrano in obdelano gradivo, ki je v tem sestavku le izvleček obširnejše analize, potrjuje, kako nujni so številni in že znani ukrepi za gojitev male divjadi. Nekateri ukrepi pa so že rezultat delne obdelave doslej zbranih in prikazanih statističnih kazalcev iz naše raziskovalne naloge. Naj navedem le najbolj bistvene ukrepe, ki pa jih bomo dopolnili, ko bo raziskovalna naloga o mali divjadi dokončno obdelana.

Zajec

V nižinskih loviščih je treba urediti krmne njive. Če nastopi huda in dolgotrajna zima, je za ustrezno prehrano zajcev nujno obsekavanje drevja mehkih listavcev. V lovišču vsake lovske družine, kjer so za zajce ustrezne življenjske razmere (obvezno v ravninskih loviščih), je treba vsaj za dve leti zaščititi zajca na eni četrtini zajčjega lovišča. Zaščitena območja naj bodo na najboljših zajčjih terenih. Odstrel zajca na preostalih delih lovišča pa naj ne presega 30 % spomladanske ali 45 % jesenske številčnosti. Z lovom je treba pričeti čimprej, v decembru pa nehati loviti. Na posameznem območju naj bo lov dovoljen le enkrat na leto.

Fazan

Brez poznojesenskega in zimskega krmljenja ne moremo govoriti niti o gojitvi niti o pogojih za obstoj fazanov. Obvarovati je treba obstoječe remize in po možnostih urejati nove. Izpuščati moramo zdrave fazane iz prilagoditvenih izpustov le v najboljše fazanja lovišča, in sicer ob stalni in intenzivni lovsko-čuvarjski službi. Vrane, srake in druge pernate škodljivce pa tudi lisice je treba v fazanjih loviščih omejiti na najmanjše možno število. Letni odstrel naj glede na vremenske razmere v času gnezditve in vodenja kebčkov (april—maj, delno

Gnezdo mladih zajčkov

Foto J. Napotnik

junij) znaša od 25 % do 50 % od spomladanske številčnosti in ga je treba usmeriti predvsem tja, kjer nismo izpuščali fazanov.

Od izpuščenih fazanjih kebčkov, če jih izpuščamo za odstrel v istem letu, načrtujemo za odstrel od 25 % do 35 % od števila izpuščenih živali. Z lovom moramo pričeti čim prej, decembra pa nehati loviti!

Jerebica

Potrebno je zimsko krmljenje s pluzenjem snega oz. z ureditvijo dostopov do krmišč ne glede na ostrost in trajanje zime. Glede plenilcev velja isto napotilo kot za fazane. Dokler bo številčnost jerebic tako nizka, naj letni odstrel ne presega 35 % spomladanske oz. največ do 50 % jesenske številčnosti. V visokem snegu je treba snežno odejo nad ozimnimi žiti na primernih mestih odkrivati (plužiti).

PROUČEVANJE TRILETNE POPOLNE ZAŠČITE ZAJCA NA ŠIRŠEM PODROČJU NIŽINSKIH LOVIŠČ POSAVJA

Realizacija te naloge trenutno zadeva ob nekaj problemov. Vsi prizadeti upravljalci lovišč namreč nimajo dovolj razumevanja in niso pripravljeni na triletno popolno zaščito zajca na poskusnih področjih. Očitki, češ da bomo raziskovali nekaj, kar je po vsem svetu že znano, so dokaj neosnovani. Vsako večje področje ima svoje posebnosti, ki pa za druga področja niso značilne (za področje Posavja pa sploh niso dokumentirane in raziskane). Da sploh ne govorimo o slepem prenašanju tovrstnih rezultatov iz drugih dežel, kjer so geografske in podnebne razmere povsem drugačne od naših! Vendar pa bomo nalogo kljub vsemu opravili, morda le na nekoliko manjšem prostoru, kot smo si sprva zamislili.

SKLEP

V tem sestavku je podano kratko poročilo z najvažnejšimi ugotovitvami iz gradiva, ki je že zbrano in obdelano. Vsekakor naj bi že ta izvleček lovce spodbudil k razmišljanju o našem dosedanjem gospodarjenju in sprožil razpravo o predloženih ukrepih za gojitev male divjadi v Posavju.

Fazan v svatovskem perju

Foto H. R.

STEKLINA NA OBMOČJU SR SLOVENIJE

Od 16. decembra 1982 do 15. januarja 1983 so z območja 37 slovenskih občin laboratorijsko preiskali glede na steklino skupno 333 živali: 253 lisic, 15 psov, 25 mačk, 2 govedi, 1 miš, 13 zajcev, 10 srn, 5 jazbecov, 1 dihurja, 2 kuni, 1 veverico, 1 ovco, 3 pižmovke in 1 risa.

Virološki inštitut veterinarskega oddelka Biotehniške fakultete v Ljubljani je ugotovil steklino pri 48 preiskanih živalih z območja 13 občin: Ajdovščina (1 lisica), Cerknica (2 lisici), Gornja Radgona (1 lisica), Lenart (8 lisic), Ljubljana-Vič-Rudnik (2 lisici), Ljutomer (2 lisici), Maribor (2 lisici), Murska Sobota (2 lisici), Nova Gorica (1 pes), Ormož (4 lisice, 1 jazbec), Postojna (2 lisici), Ptuj (19 lisic) in Ribnica (1 lisica).

V tem času se je steklina prvič pojavila v občinah Gornja Radgona in Ljutomer.

Med obolenimi živalmi je še vedno največ lisic: 95 (84 %), drugih živali pa 4 (16 %).

Ljubljana, 20. 1. 1983

Republiška veterinarska uprava

Prehranske značilnosti jelenjadi in srnjadi v kočevskem, notranjskem in krimskem lovskogojitvenem območju

Miha Adamič, Inštitut za gozdno in lesno gospodarstvo v Ljubljani

(Nadaljevanje)

Iglavci so redna sestavina v prehrani jelenjadi in srnjadi. Bolj pomemben kot pogostnost pa je količinski delež te komponente v vzorcih. Iglavci namreč vsebujejo eterična olja, ki imajo izrazit antimikrobni učinek. Resno moramo upoštevati vprašanje, kako vpliva daljše obdobje prehranjevanja z velikimi količinami iglavcev, oz. v kakšni meri vplivajo eterična olja zaviralno na številčnost mikroorganizmov (protozoe in bakterije) v vampu, ki so v zimskem času že tako zreducirani. Iglavci zaradi vsebnosti eteričnih olj tako sami zmanjšujejo svojo prebavljivost in s tem tudi hranilnost (Nagy, 1970). V normalnih prehranskih pogojih se živali z oblikovanjem posebne prehranske strategije izogibajo prevelikim količinam naenkrat zaužitih sekundarnih toksičnih sestavin (taninov, eteričnih olj, alkaloidov, cianogenih substanc), ki varujejo rastline same pred pretiranim objedanjem in drugimi oblikami poškodb, ki jih povzročajo živali. Divjad zato popase predvsem tiste dele, ki vsebujejo najmanj tovrstnih snovi, tj. mlade poganjke in iglice, sveže razvite liste in podobno. Naenkrat zaužije le manjše količine rastlin s temi snovmi, običajno skupaj z rastlinami, ki nevtralizirajo toksične učinke itd. (Kuopat, Bryant, 1979). To dokazujejo tudi naše ugotovitve, tako vrednotenje rezultatov popisov na kontrolnih ploskvah kot rezultati analiz iz vsebine vampov.

V vzorcih ugotovljene deleže smreke predstavljajo praktično le poganjki umetno vnesenega smrekovega mladja. Zaradi postopka vzgoje v drevesnicah vsebuje to mladje v primerjavi z naravnim mladjem bistveno manj eteričnih olj in drugih, za divjad odbijajočih snovi (Ladziarsky, 1968).

Jelka, ki je v vzorcih pogostejše zastopana, teh snovi verjetno nima, oz. njihov učinek na mikroorganizme v vampu ni tako močan. Druga

možna razlaga pa je, da odrasla, manj vitalna jelova drevesa niso sposobna tvoriti zaščitnih snovi, saj divjad v zimskem času objeda predvsem poganjke in iglice jelovih dreves iz redne sečnje.

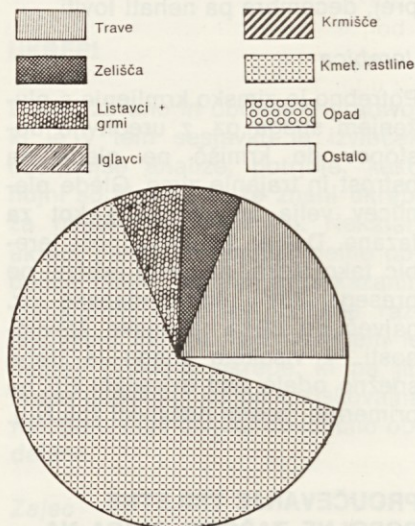
Smreka je tako kot druge vrste iglavcev (jelka, rdeči in zeleni bor, brinje) izrazita sezonska, zimska komponenta in se v poletnih vzorcih ne pojavlja. Njen delež v vzorcih je po eni strani pogojen z višino snega in trajanjem snežne odeje, po drugi strani pa vsekakor tudi z njenim deležem oz. dostopnostjo na območjih zimskih koncentracij jelenjadi, torej v zimovališčih.

Odraščajoči smrekovi nasadi (gošče, letvenjaki, drogovnjaki) nudijo jelenjadi odlično zavetje pred mrazom, predvsem pa se divjad zadržuje v takih kulturah zato, ker je sneg v njih bistveno nižji kot v sestojih listavcev ali celo na odprtem, negozdnem zemljišču. Krošnje večino snega namreč zadržijo in na tla pade le manjši del. Ob dolgotrajnejši in debeli snežni odeji ter nizkih temperaturah se jelenjad zaradi nujnega varčevanja z energijo ne premika veliko. Gibanje v snegu aktivira velike količine dodatne energije, zato si tudi večino prehranskih potreb pokriva z razpoložljivo hrano znotraj kultur. To pa je v glavnem le smreka.

Delež iglavcev v prehrani jelenjadi (in srnjadi) se v mrzlih snežnih zimah naglo poveča v glavnem iz dveh razlogov:

— jelenjad se prehransko prilagodi pogojem v območju zimovališč, če se prekrivajo s kulturami iglavcev;

— delež vode v iglicah presega 60 % utežnih delov svežih iglic. Voda, ki jo divjad prek leta dobiva s pašo zelišč, trav, sočnih poganjkov in listov, je v zimski prehrani, ob visokem snegu, ki onemogoča razkopavanje snega in dostop do užitnih zelišč in trav, deficitarna. Večina odprtih vod je zamrznjena, snega pa jelenjad v hudem mrazu

Količinska sestava prehrane jelenjadi v območju Grosupeljske kotline (izrazi to prehransko specializacijo na kmetijske rastline oz. poljščine).

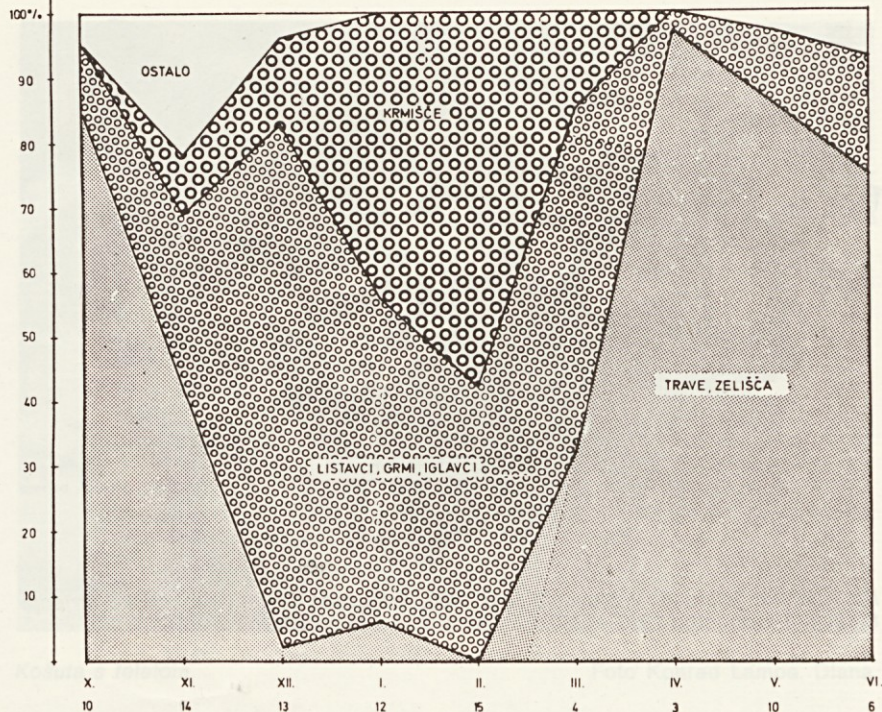
ne je oz. ne liže, ker si s tem dodatno razhlaja telo. Ker pri zimskem krmljenju navadno pozabljammo na potrebe jelenjadi po vodi (seno, koruza, divji kostanj), mora jelenjad tudi ta primanjkljaj vode nadomestiti na najlažji način. Prav visok delež vode v iglicah naj bi bil glavni vzrok za povečan delež te komponente v trdih zimskih razmerah.

Zima je v primerjavi z drugimi letnimi časi (v pojmu zima je zajeto celotno obdobje s snegom in ne samo koledarska zima) specifično obdobje, ki ga označujejo količinsko in kakovostno poslabšani prehranski pogoji, večje toplotne izgube zaradi nizkih zunanjih temperatur kljub izolacijskim lastnostim zimske dlake in oteženo gibanje v visokem snegu. Jelenjad oblikuje svojo zimsko strategijo tako, da vse zahteve podreja varčevanju z energijo. To pa pomeni čim manj nepotrebne gibanja, splošno zmanjšanje presnavljanja in s tem zmanjšanje količinskih potreb po hrani ter porabo maščobnih rezerv, ki jih jelenjad nabere jeseni, se-

veda le v kakovostno in količinsko zadovoljivih prehranskih pogojih. Pomembna značilnost zimske strategije je tudi menjava bivalnih območij povsod tam, kjer ima jelenjad za to še možnosti. Na zimo se namreč praviloma umika v območja, ki po svojih značilnostih in položaju v prostoru omogočajo preživetje zime na energetsko najbolj ekonomičen način. To so običajno malo vznemirjena območja z ugodnejšimi zimskimi prehranskimi pogoji v prisojnih legah, čeprav to ni pravilo brez izjeme.

Povsod, kjer v tradicionalnih zimovališčih jelenjadi snujemo večje smrekove nasade, so ti, ko odrastejo do faze letvenjakov, praviloma izpostavljeni obrizovanju in lupljenju lubja. Vzrok za ta pojav ni *številčnost divjadi*, pač pa razlike v višini snega glede na druge predele. Sam obseg poškodb pa je seveda odvisen od številčnosti te divjadi. Jelenjad se namreč v zimovališčih glede izbora površin za prezimovanje vede kot izrazit *specialist*, v prehranskem pogledu pa se kot *generalist* prilagaja stanju oz. prehranskim pogojem znotraj zimovališč. Količinski delež iglavcev je v normalnih razmerah neke vrste indikator učinkovitih prehranskih pogojev, na podlagi katerega je mogoče sklepati o celotnem prehranskem spektru proučevanega okolja. Visok delež iglavcev v večjem številu vzorcev torej opozarja na slabe prehranske pogoje, naraščanje njihovega deleža pa na slabšanje prehranskih pogojev in narobe. Vsekakor pa moramo pri tovrstni presoji upoštevati konkretne zimske razmere v proučevanem območju.

Delež dodatne hrane iz krmišč je pogojen z naravnimi prehranskimi pogoji območja, z vrstno sestavo in številčnostjo parkljaste divjadi, s številom in razporeditvijo krmišč, vrsto hrane in z založenostjo krmišč ter z učinkovitimi zimskimi prehranskimi pogoji. Delež te komponente v vzorcih običajno presega 50%, vendar so v manjših količinah vedno navzoče tudi druge komponente naravne prehrane. To pomeni, da z dodatnim krmljenjem manj vplivamo na menjavo sestave prehrane v kvalitativnem smislu kot na količinske zastopanosti posameznih komponent. Pomena dodatnih prehranskih možnosti na krmiščih pri zmanjševanju deleža

Povečan delež listavcev (grmov), iglavcev in dodatne hrane iz krmišč v zimi 1980/81 v prehrani jelenjadi v lovišču Medved-Kočevje. Visok sneg je oviral jelenjad pri izkoriščanju trav in zelišč. Takoj, ko je prišel sneg kopneti, je delež trav in zelišč naglo narasel. Grafikon prikazuje sestavo vzorcev prehrane v obdobju od oktobra 1980 do junija 1981.

naravnih sestavin v prehrani, s čimer je mogoče omejevati negativne vplive divjadi na gozdno rastlinstvo ter vplivati na samo rast in razvoj osebkov, ne smemo podcenjevati. Pomen krmišč pride do izraza zlasti, če so pravočasno založena, če je hrana v njih prilagojena prehransko fiziološkim potrebam divjadi, kateri je namenjena, in če se — kadar gre za krmljenje jelenjadi — njihova lokacija pokriva z optimumom območja zimovališč, to je tistega območja, v katerem se jelenjad zbira med ostrimi zimami z visokim snegom. Zmotno je mnenje, da z zimskim krmljenjem pomagamo preživeti osebkom, ki sicer v zimskih razmerah ne bi preživel. Za to imamo posebej v zadnjih letih precej dokazov (Kočevska), saj je jelenjad, predvsem mlade nedorasle živali, poginjala ob založenih krmiščih. Vzrok za te pogine moramo iskati v *podhladitvah* zaradi dolgotrajnih nizkih temperatur. Izpostavljeni so jim predvsem nedorasli osebki, ki nimajo sposobnosti tvorbe maščobnih rezerv jeseni, ker vso s hrano pridobljeno energijo usmerjajo v rast. Prav tako še nimajo popolnoma razvite sposobnosti termoregu-

lacije in so zato izpostavljeni podhladitvam.

Tak pogin v ekstremnih zimskih razmerah lahko preprečimo le s pravočasnim in dovolj radikalnim odstrelom telet jeseni, *pred nastopom zime*.

Dodatne količine hrane, ki jih jelenjad izkorišča v kmetijskem, ne-gozdnem prostoru, imajo podobno funkcijo in pomen kot dodatna hrana iz krmišč. V obeh primerih gre za spreminjanje nosilnih prehranskih zmogljivosti gozdnega prostora, to pa učinkuje na populacijsko dinamiko, oblikovanje arealov aktivnosti, rast osebkov itd.

Ellenberg (1974 a, b) je ugotovil, da so mladiči srnjadi, ki jih dodatno krmijo (eksperimentalna farma), in

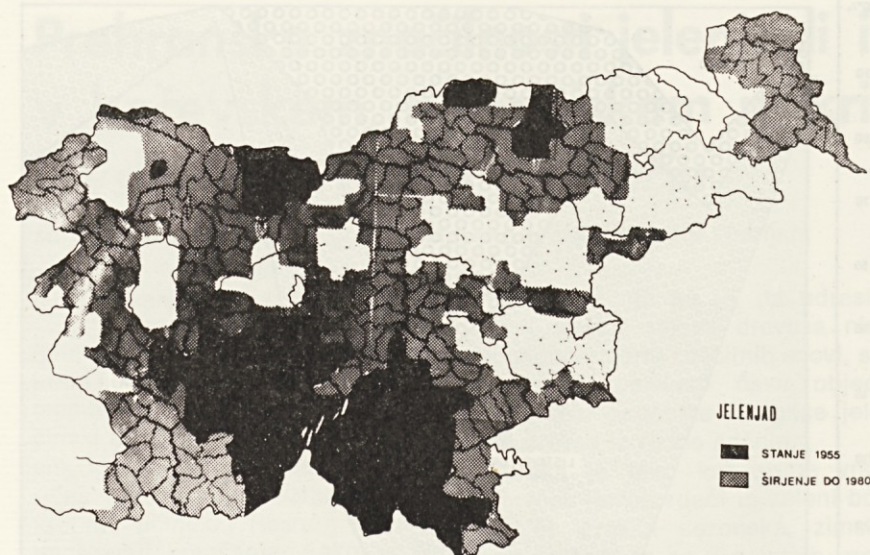
POPRAVEK

V prejšnji številki Lovca sta se v članek pod istim naslovom prikradli dve tiskarski napaki: 1. V grafikoni na str. 44 (v legendah) je nepravilno napisano *odpad*. Pravilno je *opad*, kar pomeni odpadlo listje listavcev.

2. V preglednici Postorska razporeditev (Izbor okolišev) jelenjadi v G. L. Medved v obdobju od avgusta do oktobra 1980, na str. 43, sta v tretji številki — navpični koloni zamenjani številki. Pravilno je: travnik 5,2 in nasad 2,5.

Avtorju članka se za napaki opravičujemo.

Uredništvo

Razširjenost jelenjadi v Sloveniji leta 1980. Prikazano je tudi prostorsko širjenje te divjadi v obdobju 1955—1980.

mladiči, ki živijo v območju gozdov z obilo žira in želoda ali v območju kmetijskih površin — torej se hranijo predvsem s kmetijskimi kulturami — v enakih podnebnih razmerah za več kilogramov težji od enako starih mladičev, ki dodatnih prehranskih možnosti nimajo. Ahlen (1975) je z opazovanji ugotovil, da dostopnost ozimnih žit v zimskem času vpliva na lokalno razširjenost jelenjadi v obrobju kmetijskega prostora. Jelenjad prilagodi svoj dnevni ritem obstoječim razmeram v kmetijskem prostoru oz. se specializira na ta dodatni vir prehrane, tako da se giblje med območjem, kjer v kritju prebije dan, in polji, kjer si poišče večji del potrebne hrane. Areal aktivnosti je torej oblikovan izključno glede na prehranske pogoje zunaj gozda. Isti avtor je ugotovil tudi povečano koncentracijo srnjadi v obrobju in znotraj samega kmetijskega prostora.

Vpliv dodatnih količin prehrane, ki si jo divjad poišče v negozdnem, kmetijskem prostoru se odraža na različni dinamiki telesnega razvoja osebka. To je najbolj očitno pri dinamiki rasti mladičev, torej pri starostni kategoriji, ki večino s hrano dobljene energije usmerja v telesno rast. V reprodukciji še ne sodeluje in ni izpostavljena socialnim stresom, ki izvirajo iz teritorialne intraspecifične kompeticije. Kot dokaz za to smo uporabili primerjavo gibanja telesnih tež mladičev srnja-

di, odstreljenih na območju LD Grosuplje in lovišča Medved. Za prvo območje je značilen visok delež intenzivnih kmetijskih površin (njiv), medtem ko v drugem območju tovrstnih površin praktično ni. Pomen njiv za prehrano srnjadi v zimskem času na območju LD Grosuplje je razviden tudi iz podatkov opazovanj srnjadi na tem območju.

Medtem ko znaša razlika v telesni teži v septembru povprečno za oba spola le 0,64 kg, pa se do januarja ta razlika poveča na 2,82 kg v prid mladičev iz območja LD Grosuplje. V zimskem času se ti hranijo večji del na kmetijskih površinah, s čimer kompenzirajo prehranski primanjkljaj, ki izvira iz zakonitosti v letnem ciklusu rastlinstva.

Jelenjad in srnjad, pa tudi večina drugih vrst parkljuste divjadi, nadomešča zmanjšano metabolično vrednost in količinsko zmanjšanje paše oz. zmanjšanje zimskih prehranskih pogojev v gozdu z zmanjšanjem telesne aktivnosti in z izrabo maščobnih rezerv, ki pri približno 20 kg težkem srnjaku znaša nekako 1,5 kg. To maščobno rezervo si srnjad nabere jeseni, v obdobju povečane intenzivnosti hranjenja, hiperfagije. Na dan porabi za izravnavo primanjkljaja v zimski energijski bilanci približno 60 g maščobe, ki predstavlja dodatnih 500 kcal/dan. Tako lahko preživi srnjad 3—4 tedne ekstremnih zimskih razmer.

Seveda se v tem času rast osebka zaustavi (Droždž et al., 1975).

Suttie (1980) je ugotovil, da so dodatno (ad libitum) hranjeni mladiči moškega spola škotske jelenjadi, ki je manjša in sploh dozori kasneje kot celinska jelenjad, dosegli podobno velikost in telesno težo kot evropska jelenjad. Razlike, zaradi katerih so škotsko jelenjad obravnavali kot posebno podvrsto (*Cervus elaphus scoticus*), so torej posledica razmer okolja oz. podhranjenosti, ne pa genetskega izvora. Količinsko in kakovostno nezadostna prehrana onemogoča živalim, da bi v celoti izkoristile svoj genetski rastni potencial, upočasnjuje seksualno zrelost, doraščanje skeleta in povečuje metabolični stres, ki lahko poveča umrljivost v naravnih populacijah.

Cheatum in Severinghaus (cit Hanson in Smith 1970) sta ugotovila, da je stopnja oplojenosti košut belorepega jelena povezana s prehranskimi pogoji okolja. To je kasneje potrdil tudi Julander (cit Hanson in Smith 1970), ki je pri črnorepem jelenu dokazal korelacijo med kvaliteto okolja in številom vodečih košut, številom mladičev na vodečo košuto (število dvojčkov) in oplojenostjo enoletnih košut. Na to opozarjajo tudi domače raziskave. Simonič (1980) navaja, da se je s povečanim odstrelom jelenjadi, z intenzivnim strokovno izvedenim zimskim krmljenjem in drugimi biotehniškimi deli povečala stopnja oplojenosti dve in večletnih košut ter enoletnih košut-junic na Snežniku. Z omenjenimi ukrepi je namreč narasel relativni prehranski delež, tj. količina razpoložljive hrane na posamezno žival, v proučevanem okolju. Isti avtor navaja, da se navedeni ukrepi odražajo tudi v povečanju povprečnih telesnih tež odstreljene divjadi.

Klein (1980) ugotavlja, da so poskusi na severnih jelenih (*Rangifer tarandus*), v ujetništvu in v naravi, dokazali, da količina in kvaliteta razpoložljive hrane vplivata na populacijske parametre, kot so rast, starost, pri kateri dosežejo živali spolno zrelost, uspeh reprodukcije, življenjska doba, izpostavljenost boleznim, parazitom, predatorjem itd.

Podobno je Ellenberg (1974) ugotovil, da količina in kakovost hrane, tj. relativni prehranski delež, bolj

vplivata na populacijsko dinamiko srnjadi (reprodukcija, rast osebkov znotraj populacije) kot populacijska gostota oz. iz nje izvirajoči socialni stres.

Odnos med prehranskimi značilnostmi jelenjadi in srnjadi

Prehranska konkurenca med jelenjadjjo in srnjadjjo je potencialni problem povsod, kjer se areali obeh vrst prekrivajo, to pa je praktično na celotnem območju razširjenosti jelenjadi. Obe vrsti namreč izbirata približno enake prehranske komponente, čeprav v različnih deležih. Odločujočo vlogo pri stopnjevanju prehranske konkurence imajo prehranski pogoji okolja, številčnost obeh vrst, intenzivnost gospodarjenja z gozdom, vznemirjenost območja, podnebne razmere, posebno v zimskem času itd.

Srnjad je pri tem v podrejenem položaju zaradi večje zahtevnosti glede sestave in vsebnosti prehrane (Hofmann, 1978) in zaradi svoje velikosti. V območjih z močno gostoto jelenjadi le-ta z objedanjem oblikuje značilen, v vertikalnem smislu prazen prehranski horizont v grmovnem sloju, od tal do povprečne višine gobca jelenjadi, to pa je hkrati celotni prehranski horizont srnjadi. Srnjad si mora zato prehranski primanjkljaj, ki je posebej izrazit v zimskem času, na-

Košuta s teletom

Foto Konrad Lampe, Diana

domeščati s pašo manj priljubljenih ali celo nepriljubljenih rastlinskih vrst.

Sklepi

Pomembnost posameznih rastlinskih vrst v prehrani parkljaste divjadi je odvisna od dostopnosti in razširjenosti v prostoru ter od njihove priljubljenosti, ki jo oblikujeta okusnost in hranilna vrednost. V splošnem je sestava prehrane

rastlinojede divjadi pestrejša v okoljih s peštrim rastlinstvom, vendar pa tega ne gre jemati kot pravilo brez izjeme. Primerjava prehranskega izbora posamezne rastlinojede vrste v različnih okoljih nam namreč pokaže, da se sestav prehrane v revnejših okoljih oblikuje po »načelu kompenzacije«. To pomeni, da pomanjkanje priljubljene hrane nadomestijo manj priljubljene ali celo nepriljubljene vrste.

V splošnem se stopnja objedenosti in izbor objedenih vrst spreminjata z značilnostmi okolja, prehransko ponudbo, letnim časom, s številčnostjo divjadi, kombinacijo navzočih vrst, prehransko konkurenco itd. Sočasno z zmanjševanjem deleža priljubljenih vrst se povečuje izbor oz. število vrst, ki so v določenem okolju objedene. Spremembe v prehranskem izboru v istem okolju so zanesljiv indikator razmerja med parkljasto divjadjjo in prehransko ponudbo. Naraščanje deleža manj priljubljenih vrst v prehrani priča o preveliki številčnosti, nasprotno pa upadanje intenzivnosti objedanja priljubljenih vrst opozarja na zmanjševanje številčnosti divjadi. Povečanje deleža trav, zelišč, listov in gob spomladi in poleti je pogojeno s povečanimi potrebami po proteinski hrani v obdobju rasti rogovja, menjave dlake, pospešene rasti plodu neposredno pred rojstvom, laktacije in splošne

Srnjak in srna v marcu

Foto Konrad Lampe, Diana

rasti osebkov. Spreminjanje sestavin prehrane glede na letno obdobje je torej tudi fiziološko pogojeno dejstvo.

V primeru, če bi bile vse rastlinske vrste enakomerno zastopane v prostoru, bi divjad lahko poljubno izbirala najbolj priljubljene vrste oz. celo najbolj priljubljene dele teh rastlinskih vrst. Ker pa so take možnosti v naravi zelo redke, moramo na sestavo prehrane divjadi v obstoječih naravnih razmerah gledati kot na kompromis med željami oz. potrebami divjadi in možnostmi, to je ponudbo okolja v letnem času. Poznavanje prehranskih značilnosti oz. potreb posameznih vrst divjadi nam mora biti pri načrtovanju ukrepov v okolju in v populacijah divjadi vodilno izhodišče. Pri tem se srečujemo s pojmom *relativnega prehranskega deleža*, tj. s količino in kvaliteto razpoložljive oz. dostopne hrane na posamezno žival v določenem okolju. Relativni prehranski delež ni nekaj statičnega. Opredeljujejo ga rastlinske značilnosti okolja, številčnost in kombinacija navzočih vrst rastlinojede parkljaste divjadi ter stopnja antropogene izrabe okolja. Iz te ugotovitve hkrati izhaja, da je mogoče na relativni prehranski delež vplivati in ga spreminjati s spreminjanjem razmerij na posameznih ravneh in med ravnemi, ki ga opredeljujejo. Preprosto povedano to pomeni, da so ukrepi v okolju, s katerimi skušamo doseči optimalizacijo prehranskih pogojev in zmanjševati številčnost divjadi z odstrelom, istosmerni ukrepi. Oboje namreč vpliva na povečevanje relativnega prehranskega deleža.

Zelo pomembno je, da se ne za-

dovoljimo s sklepi, ki izhajajo iz analize manjšega števila vzorcev, odvzetih v eni sami sezoni. Efektivni prehranski pogoji, ki so pogojeni z rastlinskimi in meteorološkimi razmerami v definiranem okolju, se namreč odvisno od menjave obeh dejavnikov iz leta v leto spreminjajo. Le dolgoročno načrtovane raziskave nam zato odkrivajo ves prehranski kompleks rastlinojede parkljaste divjadi. Hkrati pa nas v primeru očitnega slabšanja oz. zoževanja prehranskega spektra opozorijo, da se je v odnosu rastlinstvo — rastlinojeda divjad nekaj spremenilo na slabše. To pa je že opozorilo, da moramo zaostri ukrepe v okolju in v populacijah rastlinojedov.

Povzetek

275 vzorcev prehrane jelenjadi in 109 vzorcev prehrane srnjadi, odstreljene v 5 loviščih v kočevskem, notranjskem in krmskem lovskogojitvenem območju, smo uporabili kot izhodišče za ocenjevanje prehranskih značilnosti in konkretnega prehranskega izbora obeh vrst divjadi.

Vzorci so bili odvzeti ob rednem odstrelu, deloma pa tudi v obdobju zunaj lovne dobe, za kar je odsek za ekologijo divjadi in lovstvo IGLG dobil posebno dovoljenje pristojnih organov. Ugotovitve analize prehranskih vzorcev smo kombinirali z rezultati popisov rastlinstva na kontrolnih ploskvah in z rezultati opazovanj divjadi v prosti naravi. Skupne ugotovitve prehranskih značilnosti obeh vrst kažejo, da je prehranski izbor pogojen s prehransko fiziološkimi značilnost-

mi divjadi, splošnimi ekološkimi pogoji okolja, med katerimi so posebej pomembne rastlinske in zimске podnebne značilnosti, s stopnjo intenzitete antropogenega izkoriščanja okolja, številčnosti divjadi in prehranske konkurence med navzočimi vrstami divjadi.

Jelenjad je kot »generalist« sicer sposobna oblikovati primerno prehransko strategijo v vseh okoljih, vendar so trave njena najpomembnejša prehranska komponenta. Če so možnosti za pašo na travnikih slabe, si po načelu kompenzacije išče nadomestno prehrano, vendar vedno znotraj običajnega prehranskega izbora. Deleži drugih dostopnih prehranskih komponent v okolju v prehrani jelenjadi se v tem primeru povečajo, s tem pa se povečajo možnosti za škodo, oz. za porast škode na mladju gozdnega drevja in v kmetijskem prostoru.

Prehranski izbor srnjadi je zaradi njenih prehransko-fizioloških značilnosti bogatejši in tudi pestrejši kot pri jelenjadi. Zato v primeru velike številčnosti jelenjadi v istem okolju srnjad ne najde dovolj pestre in vsebinsko bogate prehrane in telesno nazaduje.

V splošnem je poznavanje prehranskih značilnosti parkljaste divjadi pomemben instrument načrtovanja varstva, gojitve in lova divjadi, predvsem pa osnovno izhodišče za načrtovanje izbora vrst divjadi, ki jih bomo glede na njihov vpliv na druge dejavnosti v prostoru pospeševali, oz. njihovo številčnost omejevali (rajonizacija!).

Citirani viri so po abecednem redu objavljeni v reviji Gozdarski vestnik, 7-8/1982 (str. 313—314), zato jih na tem mestu ne navajamo — op. ur.

V MARCU zakon dovoljuje lov na vso nezaščiteno divjad (lisica, pižmovka, siva vrana, sraka, šoja) ter na tu navedeno in prikazano divjad. Če je seveda odstrel planiran in lovška organizacija (LD, ZLD, LZS, OZD) s svojim sklepom lovne dobe na kako divjad ni skrajšala oziroma lova ni povsem zabranila.

medved

divji prašič

mladiči-ozimci (v letu 1982 povrženi) in lanščaki (v letu 1981 povrženi)
Odstrel dve- in večletnih prašičev obeh spolov ni dovoljen!

1. III. vzide ob 6.42, zaide ob 17.48
25. III. vzide ob 5.57, zaide ob 18.20

= 6. III.,

= 14. III.,

= 22. III.,

= 28. III.

Po krvnem sledu...

(Nadaljevanje)

Janez Pernat

Samo dva dni za tem me je poklical lovec Slavko, ki je zvečer v Robu ob-strelil srnjaka. Zadel ga je v nogo, prvo levo ali zadnjo desno, ni vedel. Ker je stal srnjak ob strelu malo po strani in je streljal navkreber, je bilo oboje mogoče. Na nastrelu je našel le malo kostnega mozga in nekaj kapljic krvi. Naslednje jutro sta ga poskušala poiskati sama z očetom, ker pa nista našla nikjer več krvi, sta vedela, da brez psa krvosledca ne bo šlo.

Na okrog 1000 metrov dolgem sledu sem našel le nekaj kapljic krvi. V neposredno bližino sleda je bil ponoči ali zjutraj legel še srnji mladič, ki ga je Džoni, ki je iskal pred nami, prosto pogнал, a se je po kakih 100 metrih vrnil, ko je spoznal, da je zdrav, brez daha ranjene divjadi. Capija je samo za trenutek vznemiril Džonijev lajež in je takoj nadaljeval po sledu. Po dobrih 300 metrih je Džoni ponovno glasno pogнал. Tokrat ni odnehal, saj je žival pred njim oddajala »pravi« dah! Gonja je kakih 800 metrov potekala po hribu navzdol in po dolini, ob vodi. Zaradi šumenja vode in oddaljenosti je s Slavkom nisva več slišala. Tokrat nisem napravil napake, kot sem jo bil pred dvema dnevoma, ko sem takoj spustil še Capija. Capi na slednem jermenu je lepo izdeloval sled. Vsake toliko mi je pokazal kapljo krvi in me naposled pripeljal do Džonija, ki je v dolini ob potoku držal za grmom srnjaka za vrat in ga ni izpustil. Srnjak je imel prestreljeno zadnjo desno nogo tik nad skočnim sklepom. Zaradi vročine in muh ne bi preživel, zato je bilo dobro, da smo ga našli.

Take so prednosti dveh psov pri delu po sledu, če ju pravilno in pametno uporabljáš! Brez velike muke in živčnosti sva s Slavkom s pomočjo obeh psov delo hitro opravila. Seveda pa je pri tem eden od pogojev, da lovec — strelec pravilno ravna. Sam naj pregleda največ 200 metrov in vse najdene znake, kot so kri, dlaka, odtisi nog itd., dobro označi. Nato naj gre po za to izšolanega psa, večšega v iskanju in ne po prvega goniča, ki je pri roki, in ki ga nato še sprči, da

brezglavo goni divjad. V takem primeru je nato delo z izurjenim krvosledcem dosti težje in tudi uspeh je negotov.

Sedemnajstega avgusta zvečer me je poklical prijatelj Jule iz Suhe krajine in me prosil za pomoč. Poiskati je bilo treba obstreljenega srnjaka na področju Male gore, na katerega je streljal lovec France. Še istega večera je France spustil za njim Juletovega terierja, ki ga je precej časa gonil, vendar ga ni ujel. Ker je srnjak zadetek nakazal in je France našel tudi kri, smo se dogovorili, da se bomo naslednje jutro dobili pri Juletu in skušali popraviti Francetovo napako.

Naslednje jutro smo bili ob osmih že na kraju dogodka. Ker je France streljal na srnjaka v visokem strnjenem gozdu, si v razburjenosti in v upanju, da ga bo še isti večer našel, kraja ni označil. Ponoči pa je močan naliv spral vso kri in tudi mesto nastrela, in tako je bilo vsako upanje, da bi našli nastrel, zaman. Zato sem dal oba psa na sled bolj približno, v smeri pobega srnjaka. Psi sta dokaj hitro poprijela sled, Džoni spet prosto, Capi pa na slednem jermenu. In že smo šli po strmini proti cesti, ki sta jo psa takoj prečkala. Malo nižje sta prečkala že drugo cesto in zavila po strmini v levo od mesta, kjer je po vsej verjetnosti Juletov terier zvečer dvignil srnjaka. Od tod se je začel sled vijugati sem in tja, gor in dol, tako da človek začne obupavati, ker se vrti kot v začaranem krogu. Še huje je, ker ne moreš strelcu dokazati, da si na pravem sledu, ker krvi, ki je edini vidni znak, ni! Dež jo je zvečer popolnoma spral. Že uro in pol sva izdelovala sled meter za metrom. Edino, kar sva tu in tam videla, so bili odtisi parkljev, ki pa jih je lahko pustila tudi druga srnjad.

Sled sva si ves čas označevala z belim »paloma« papirjem, zato sva lepo videla, kolikokrat se je srnjak pred terierjem vrnil na kraj, kjer je že bil, da bi mu tako čimbolj zamešal sled. To se mu je tudi posrečilo, saj je terier kmalu odnehal. Mi pa smo vztrajali, kljub temu, da France ni verjel, da smo na pravem sledu. V dveh urah smo prišli z vrha Male gore že skoraj

v dolino, o srnjaku pa ni bilo ne duha ne sluha! Capi je medtem zavil na desno, prečno po strmini proti vasi. Še vedno nismo našli nikjer niti kapljice krvi, ki bi nam dokazovala, da smo na pravem sledu. Sam sem bil skoraj trdno prepričan, da smo, France pa je vedno bolj dvomil. Capi naju je po sledu pripeljal v gozd, poraščen z bolj visokimi, strnjenimi smrekami. »Tu nekje moramo priti do ležišča, saj se v takem gozdu srnjad rada vleže,« sem rekel Francetu. Kmalu sem zagledal, kako Džoni pred nami nekaj ovohava na mestu. Ko me je Capi na slednem jermenu pripeljal do tja, sem zagledal ležišče in na njem kri. Le kaj je bolj razveseljivega za vodnika in tudi za lovca — strelca! Po tolikem času, po več kot dveh urah iskanja, najdeš kri! Srnjak je moral to ležišče zapustiti po nevihti, torej proti jutru, zato je kri še na ležišču! »Ne more biti več daleč pred nami,« sem rekel Francetu, ki so se mu usta kar razleza od začudenja in zadovoljstva. Ko smo prehodili še dobrih 500 metrov, je Džoni zalajal.

Tudi Capi je dvignil glavo, ko je zaslišal, da je Džoni pogнал. Za trenutek sem se ustavil, da bi slišal, ali Džoni gonjo nadaljuje; če jo, je dvignil pravega srnjaka. Če je skočila pred njim zdrava divjad, se bo po kakih 150 metrih gonje vrnil. Ker Džoni ni odnehal, sva nadaljevala po sledu tudi midva s Capijem na slednem jermenu. Sled je potekal po nizkem smrečju ob robu gozda proti dolini. Capi je ves napet vlekel jermen, da sem mu komaj sledil. Že skoraj 600 metrov sem tako s Capijem tekel za Džonijem po sledu; Džonija nisem več slišal. Medtem je pritekel za menoj po strmini tudi France in rekel, da je slišal srnjaka, ki je zavekal. To pomeni, da ga Džoni že drži, zato se tudi ne oglašá več. In res, ko smo pritekli na travnik, smo videli, da v kotanji, prerasli s praprotoj, Džoni drži srnjaka za vrat. Zato sem sprčil še Capija in stekel k srnjaku, da bi ga čimprej rešil trpljenja.

Srnjak je imel prestreljeno samo prednjo levo nogo tik nad zapestnim sklepom. Ker je bil telesno močan (težak okrog 20 kg), je zmogel ves ta napor,

Kljub Francetovi napaki sta krvosledca izsledila obstreljenega srnjaka

Foto J. Pernat

preden smo ga izsledili in ujeli. Tako se je kljub Francetovi napaki vse dobro končalo. Vendar vedno ni tako! Velikokrat se take napake ne dajo več popraviti in zgodi se, da se sledenje konča neuspešno. Pes se že s samim izdelovanjem sleda, ki lahko traja tri do štiri ure, preden se nam posreči spet priti do ranjene živali, tako izčrpa, da mu nato za uspešno gonjo zmanjka moči. To za psa ni samo psihičen napor, ampak tudi telesen, saj mora štiri ure vleči za seboj sledni jermen, ki se neprestano zatika, poleg tega pa še vodnika, če mu ne sledi dovolj hitro. V takih primerih se pes vrne z gonje, še preden mu uspe ranjeno žival ustaviti ali potegniti na tla.

Kaj bi moral vedeti lovec — vodnik, preden se odloči, da si bo priskrbel psa krvosledca in ga vodil (in tudi člani LD, preden nekoga določijo za to delo), da ne bodo pozneje razočarani vsi — vodnik, ker se mu ne bo posrečilo izslediti obstreljene divjadi, in tisti, ki mu bomo obstreljeno divjad iskali?

Iskanje oz. zasledovanje obstreljene divjadi je prav tako lov, ki pa ga ne moremo primerjati z lovom na zdravo divjad. Z lova se vračamo največkrat z zavestjo, da smo se naučili vsaj svežega zraka in da bomo imeli drugič morda več uspeha. Kadar pa nas pokličejo, da nekomu pomagamo poiskati obstreljeno divjad, je to čisto drugače! Ni dovolj, da imaš v sebi veliko mero ljubezni do divjadi in lovske strasti, ampak moraš biti pripravljen, da zastaviš pri tem tudi vse svoje telesne

sposobnosti, svoje zdravje, da... lahko se zgodi — tudi življenje. Nikoli ne veš, kdaj te bo iz goščave napadel ranjeni merjasec ali medved, kdaj ti bo spodrnilo, ko boš po skalovju sledil obstreljenemu gamsu. Kdor na vse to ni pripravljen, naj umakne roke od slednega jermena in psa krvosledca! Tisti pa, ki je pripravljen s strastjo ure in ure slediti svojemu neumornemu štirinožnemu pomočniku navzgor in navzdol po strminah, tisti, ki se resnično zaveda, da je dolžnost vsakega poštenega in lovskega pravičnega lovca poiskati ranjeno — obstreljeno divjad in jo rešiti nadaljnjih muk in propada, tisti, ki se navdušuje ob uspehih in je prevzet, ko zasliši globoko lajanje krvosledca na mestu — le tisti naj si omisli krvosledca in mi sledi pri vodenju tega plemenitega, razumnega psa!

Ali bo to bavarski ali hanovrski barvar, je stvar okusa (najbolje je imeti oba ali pa dva iste pasme), še bolj pa je odvisno od zahtevnosti terena in od vrste velike divjadi, ki jo bo pes največkrat iskal. Vsakemu vodniku barvarja bi tudi svetoval, naj se, preden si priskrbi mladiča, posvetuje s svojo »boljšo polovico«. Ne zato, da se bo vedelo, kdo je gospodar pri hiši, ampak v dobro obeh — vodnika in psa. Vsak vodnik potrebuje pri svojem nornem delu veliko razumevanja in podpore, poleg tega seveda, da je popolnoma zdrav in da ima odlične telesne sposobnosti. Zato želim vsakemu vodniku barvarja ženo, ki popolnoma razume njegovo veliko strast. Ne sme biti razočarana, ko ob koncu ted-

na večkrat ure in ure čaka sama doma, in zaradi strgane in umazane obleke ne sme izgubljati po nepotrebnem besed. Pripravljena mora biti na dejstvo, da bo njen soprog porabil večji del dopusta namesto z njo na morju v gozdu, kjer bo poskušal popraviti napako strelca in rešiti obstreljeno divjad trpljenja. Želim mu ženo, ki kljub obremenitvi z družino in domom najde še čas za pomoč pri vzreji in vzgoji »štirinožnega pomočnika«, se zna z njim veseliti uspehov in je srečna, ko po vrnitvi zagleda zeleno vejico na ovratniku psa. V veliko oporo pa vam bo morala biti tudi pri neuspehih! Vsaka razburjenost vodnika se prenaša tudi na psa in že vnaprej vodi k neuspehu. To si velja zapomniti, in če takega razumevanja ne boste deležni, potem nikar ne pričakujte velikih uspehov v iskanju po krvnem sledu

* * *

Ker je vzrejo, vzgojo in šolanje psov vseh pasem lepo opisal Janko Lavrič v knjigi »Moj pes«, ki jo je izdala založba Lipa v Kopru že leta 1967 in ki bi jo moral vsak vodnik lovskega psa, preden začne z vzrejo, vzgojo in šolanjem bodočega pomočnika, temeljito predelati, se pri tem ne bi predolgo zadrževal, ampak si pogledajmo le nekatere, za pse krvosledce najbolj značilne stvari.

Vedeti moramo, da je delo barvarja izredno naporno, saj sledi ob vsakem vremenu in v vsakem letnem času. Po težkih, včasih neprehodnih terenih hodimo ure in ure, zato potrebujemo zdravega, utrjenega in odpornega psa. To najlažje dosežemo, če je pes zunaj, v pesjaku. Prednost tega, če pes živi v stanovanju, pa je v tem, da se razumnost psa zaradi stalnega stika z vodnikom in drugimi člani družine dosti hitreje in močnejše razvije. Tudi njegovo duševnost, njegove dobre in slabe strani spoznamo tako hitreje in lažje. Novejša raziskave so pokazale, da je pri mladem psu sposobnost dojemanja največja med 15. in 25. tednom starosti. To pomeni, da se mora vodnik v teh najbolj pomembnih tednih ukvarjati z njim zelo intenzivno, vendar ne sme pretiravati (vse naj bo bolj igra). Zapomniti si velja, da traja šolanje barvarja štiri leta. »Vsako leto mu zraste ena noga« — so včasih pravili starejši lovci. Šele ko ima pes za seboj zadostno število uspešnih iskanj (od 40 do 50 izsledenih živali) in ko smo vsaj 95-odstotno prepričani, da bo našel divjad, ki je smrtno zadeta, težko ranjena oz. obstreljena vsaj toliko, da jo

bo z vztrajno gonjo ustavil, šele takrat lahko rečemo, da je pes »narejen«. Tak pes ve, kaj je njegovo delo in kaj od njega zahtevamo. Zato bomo v svojem življenju lahko izšolali malo uporabnih barvarjev, ker je pač naravnih krvnih sledov, in to lahkih — takih, ko mlad pes zagotovo pride do ranjene divjadi — malo. Velika večina lovcev skuša divjad po strelu poiskati že sama, še posebno, če je na nastrelu kaj krvi. Upajo, da leži divjad mrtva že za prvim grmom. Pri takem iskanju pa pohodijo in na čevljih raznosijo kri, dlako, pri strelah v mehko pa še vsebino vampa, in s tem naredijo nove, zapeljevalne krvne sledove. Na takšnem sledu (in takih je največ) ne moremo učiti svojega bodočega »pomočnika«, saj se bo zgodilo, da bomo razočarali tako strelca kot samega sebe, ker ne bo uspeha.

Med desetim in dvanajstim tednom damo psu priložnost, da sam odkrije svoje najvažnejše čutilo — nos — in da ga začne čim smotrneje uporabljati. Najenostavneje dosežemo to z vlečko. Vlečke niso samo vaje za nos, z njimi vzbujamo pri psu tudi voljo do sledenja in nagon po plenu. S tem dosežemo pri mlademu psu še vodljivost na jermenu.

Ko smo vaje poslušnosti dovolj utrdili in psu ob tem nudili dovolj prostega gibanja v naravi, da se je lepo razvil in utrdil, je čas, da nas začne spremljati na krajših in ne preveč napornih sprehodih po lovišču (ne smemo pa ga telesno preveč obremenjevati). Spremlja naj nas prost, neoprčen. Tako bo lažje spoznaval novo okolje in si pridobival zaupanje do njega. Le tako se lahko izdatneje zanima za okolico in si s tem pridobiva samozavest in samostojnost. Če se na teh sprehodih kdaj oddalji od nas, vedno izkoristimo priložnost in se mu neopazno skrijmo za drevo ali grm. Sprva se bo presenečen in v strahu obotavljal, ker nas naenkrat ne bo več videl (nekateri psi v strahu tudi zalajajo), vendar se bo kmalu spomnil na svoj nos in nas začel iskati — slediti gospodarjev sled. S tem se ne vadi le uporabljati nos, ampak tudi izgublja strah pred tem, da se oddalji od nas. Zaveda se, da nas lahko s svojim nosom spet hitro najde. Tako postavimo enega »temeljnih kamnov« za poznejše delo po krvnem sledu, ko potrebujemo ob sebi psa, ki je sposoben (če je potrebno) ranjeno divjad goniti tako dolgo, da se pred njim ustavi.

Pri našem delu — zasledovanju obstreljene divjadi — bo vsaj polovica primerov takih, ko bosta gonja in ustav-

ljanje nujno potrebna. Pri tem nam nič ne pomaga pes, ki se da za ure dolgo odložiti, ki nas brez napake vodi do obstreljene divjadi, če ne ve, kaj bi napravil, ko ga na ležišču ranjene divjadi sprčimo z jermena. Ali pa pes, ki se po 100 metrih gonje vrne, ker ni dovolj samostojen in samozavesten! Še posebno velja to za današnji čas, ko pse v glavnem vozimo v lovišče z avtomobili. Čut za orientacijo in samostojnost se jim tako dosti manj razvija in veliko psov se po gonji ne vrne več k vodniku, ampak se preprosto izgubijo. Prav zato je sposobnost psa, da zna izdelovati »sled vodnika«, še veliko bolj potrebna.

Pri takih pohodih po lovišču, ko mladič še prosto teka okoli nas, se bo zgodilo, da bo kar naenkrat zalajal (prvič bo to le nekak preplašen glas), ko bo prišel po naključju na sled pred njim pobegle divjadi, drugič pa bo to že skoraj prava majhna gonja. Ta trenutek vsak vodnik nestrno pričakuje, saj to pomeni, da bo njegov pes po vsej verjetnosti gonil glasno! Od takrat naprej pa mu moramo to svobodo omejiti. Naš učenec mora na povodec, še posebno na tistih območjih lovišča, kjer lahko vsak čas pričakujemo divjad. Njegovo prebujeno voljo do sledenja in gonje je treba začeti pravilno usmerjati. Pravzaprav lahko šest do sedem mesecev starega psa počasi že začnemo voditi na umeten krvni sled in na »hladen sled« zdrave divjadi (jelenjadi in

divjih prašičev, nikakor pa ne na sled srnjadi) in tudi že na naraven krvni sled. Preden pa začnemo z načrtnim delom po sledovih s psom na slednem jermenu, mora biti naš bodoči pomočnik že tako izšolan v disciplinah »ubogljivosti« in »vodljivosti«, da nas pri šolanju po pravih krvnih sledovih s svojo nedisciplino ne moti. Vodljivost mora biti pri psu popolnoma utrjena. Pes z dobro lovsko zasnovo bo imel nos nenehno pri tleh in tako ga bomo lahko ves čas opazovali in nas bo na marsikaj opozoril, česar sami ne bi nikoli opazili. Tako sem tudi sam s svojim bavarcem Capijem našel dva srnjaka, za katerih usodo ne bi drugače nikoli izvedeli.

Junija 1977 sem šel v lovišče, da pogledam malo za gobami, ki so poleg lova moja velika strast. Ko sem hodil sem in tja po gozdu in gledal, ali bom našel kje kakega »jurja«, me je komaj leto star Capi, ki sem ga imel pripetega na povodec, opozoril, da je dobil v svoj nos nekaj zanj zelo zanimivega. Postal je nemiren in napel je jermen. Ker je imela v neposredni bližini svoje domovanje lisica, sem bil trdno prepričan, da so po stezi, na katero sva prišla, tekali njeni mladiči. Zato sem psa odložil, sedel na štor in začel oponašati miško, misleč, da bom zbudil pri kakem od mladičev radovednost in bo prišel pogledat, kje je miš, ki tako neusmiljeno cvili. Toda zaman, lisičke ni bilo na spregled. Ker je Capi še ved-

Džoni ob izsledenem B srnjaku v lovišču LD Mokerc

Foto Janez Pernet

no strmel proti stezi, sem se odločil, da greva pogledat, kaj ga tako razburja. Z nizkim nosom me je vodil po stezi še kakih 250 metrov, nato pa se je ustavil in mi s pogledom povedal, da je tam doli tisto, kar ga tako vznemirja. Ko sem 15 metrov pod stezo zagledal mrtvega srnjaka, skoraj nisem mogel verjeti očem. Ležal je pri drevesu s stegnjenimi nogami. Nikjer nisem našel nobenih vidnih znakov, da bi ga kdo ustrelil. Samo skozi zadnjično odprtino se mu je izcejala rdečkasta tekočina, podobna sokrvici in tudi moda je imel močno zatečena in modrikasta. Ker je poginil prejšnji večer ali ponoči, sem ga odnesel v dolino do potoka, da bi ga tam odprl in pogledal, kaj je bilo narobe. Pri natančnejšem pregledu in tudi pri boljši svetlobi sem ugotovil, da ga je zadela krogla iz malokalibrske puške (verjetno na večjo razdaljo) v zadnje levo stegno. Krogla je prebila samo mišico in moda tik ob trebušni votlini. Prišlo je do notranjega vnetja in do notranje krvavitve, zato mu je skozi zadnjično odprtino odtekala sokrvica in zato je puščal za seboj sled in dah ranjene (bolne) divjadi. Kljub temu, da je srnjak hodil po stezi najkasneje prejšnji dan in pri tem izgubljal za človeško oko nezaznavne količine krvi, je moj enoletni, še neizkušeni mladič, sam od sebe poprijel sled in ga uspešno izdelal do konca.

Samo dober mesec kasneje se mi je skoraj v istem delu lovišča zgodilo naslednje. Napotil sem se prek travnikov proti robu gozda, da bi pogledal na prehodu, ali je tod kaj hodila jelenjad. Capi me je pri tem spremljal prost, saj je bilo sonce že precej visoko in ni bilo več nevarnosti, da bi prišel na sveži sled srnjadi in še manj jelenjadi, zato sem mu dovolil, da prosto teka po travniku. Ko sem prišel do roba gozda in pregledoval prehod divjadi, sem opazil, da je Capi medtem izginil v gozd. Izkoristil sem to priložnost in se mu skril, da bi videl, kaj bo storil, ko se bo vrnil in me ne bo našel. Hitro sem preskočil jarek in stekel po hribu navzgor, da bi laže opazoval njegovo vedenje. Komaj pa sem stekel nekaj metrov, sem zaslišal njegovo lajanje na mestu. Sprva sem mislil, da laja zato, ker se je izgubil. Ko sem se mu pri dotedanjih vajah skril, je vedno sedel, trikrat ali štirikrat zalajal, potem pa se je po svojem in mojem sledu vrnil, ves vesel, da me je našel. Tokrat pa je bilo drugače; oglašal se je čedalje pogosteje in na mestu. Najprej sem pomislil, da je morda naletel na jazbeca, ki se je z zamudo vračal z

nočnega potepanja nazaj v svoj brlog. Ker srečanje komaj leto starega psa brez izkušenj s tako zverjo ni najbolj priporočljivo, sem stekel v smeri laježa po levem pobočju grape, da bi pogledal, kaj se dogaja v grapi. Ko sem prišel v bližino, sem se začel ozirati, kje je pes. Zaradi goščavja sem slišal le njegov glas, ki je odmeval iz grape. Začel sem se spuščati proti mestu, kjer naj bi bil Capi. Komaj sem prišel do polovice, sem zagledal na nasprotnem pobočju grape žalosten, a nepozaben

prizor. Capi je sedel ob glavi srnjaka, ki je visel ujet v zanko, ki je bila nastavljena prek stečine. Ujel se je verjetno zjutraj, ko je odhajal na pašo, saj se še ni čisto ohladil.

S tema primeroma sem hotel prikazati, kaj vse lahko doživimo s svojim »učencem« na takšnih pohodih. Po drugi strani pa si seveda žalosten, ko vidiš, kaj vse počno ti »mesojedci«, da pridejo do mesa za v skrinje!

(Se nadaljuje)

Ogrska rapsodija

dr. Francé Avčin

Z Drčarjevim Nacetom z Vrhnike sva se spoznala šele po vojni, v partizanih se nisva srečala. Spomeničar je imel važnejše delo kot jaz, neomajno prepričani intelektualec, dober kvečjemu za mulovodca. Resda sem se z živalmi, domačimi in divjimi, vselej bolje razumel kot s polizobraženci, zlasti s pokvarjenimi pokvarjenci, zgolj karieristi. Tako sta me sošolca, skavtska in sokolska brata Borisa — Kidrič in Kraigher, oba prav tako buržujskega izvora kot jaz, vtaknila v oficirsko šolo NOB in POS, ker sta vedela, da sem bil artilerist in borec. Drčar je bil vseskozi pokončen mož, vselej mož-beseda, nekak drugi Krpan. To mu seveda med magistri Janezi ni prida koristilo, pa jo je pripeljal vojaško samo do podpolkovnika. Civilno pa je pristal kot direktor Ljubljanskih opekarn, celo kot predsednik Jugoslovanskih opekarnarjev, mimoregre tudi kot delaven dejavnik SLO. Ves čas pa se je sproti pridno izobraževal ob delu v vsem tistem, v čemer mu ni bilo dano v Cankarjevi Enajsti šoli pod mostom. Takega imajo radi celo politični nasprotniki. Resnica in poštenost na koncu pač vselej najdeta svojo pot in mesto.

Tam okrog leta 1970 so prosili madžarski »ceglarji«, da bi si smeli ogledati Nacetovo tunelsko žgalno peč nemškega izvora in velike zmogljivosti, saj v njej potuje opeka nad ognjem, v običajnih pa ogenj pod opeko. Posebno radi se z Ogrri resda nikdar nismo imeli, saj

so nam zabili klin med Južne in Severne Slované, pa še s Franki so se bili združili proti nam, pozneje v dvoglavi črno-žolti monarhiji s Habsburžani, na koncu pa še s Hitlerjem in s tem doslej z vsemu slovanskemu vselej samo sovražnim Vatikanom. Vendar, šlo je za strokovno inženirsko stvar in sosede do dobrin Zahoda neposredno niso ne smeli ne mogli. Tako so nekako le prišli, videli, zvedeli in odšli. Malo sem bil pomagal prijatelju Nacetu s svojim neproletarskim znanjem jezikov, predvsem nemščine.

Tako je v zahvalo nekega dne prišlo prijazno povabilo, naj v zameno pride Nace z družino v tamkajšnje središče opekarstva Kaposzvar na južnem Madžarskem, pa še tistega tolmača lahko vzame s seboj.

Ker sva oba lovca, bova lahko tudi lovila, le puške naj raje pustiva doma, priskrbeli da jih bodo kar oni in to dobre risanice, kar brez skrbi!

Tako smo odšli, Nace s sinom Markom, dolgopetim študentom, dogim, očetu že takrat čez glavo. Ko so se na meji naposled prepričali, da ne vozimo ne bomb ne saboterjev, niti protirevolucionarne literature ne, smo smeli naprej, »mali« Marko pa je že tam dobil naziv »kleinekinder« (kleines kind = mali otrok). Držal se ga je skozi vso izobraževalno rajžo, pri meni pa še danes, čeprav je KK med tem končal dve fakulteti, zraven delal ob študiju vse mogoče, bil celo vljudni lift-boy v hotelu Lev, da

o učenju modernih jezikov ne govorimo. Lepo mi je, da je vselej cenil, kar mu je vlila v glavo nekoristne latinščine moja pokojna žena na klasični gimnaziji, pa so mu tako zlasti romanski jeziki postali igrača. Tudi zato je danes nič manj kot samostojni referent za Latinsko Ameriko pri Mc Namarrovi Mednarodni banki za obnovo in razvoj v Washingtonu D. C. Taki smo bili mi trije Kranjci na daljnem Ogrskem.

V Kaposvaru so nas pričakali v opekarski direkciji inženirji z nehlinjeno privrženostjo. Resda so računali, da bodo prišli še drugič, tisti pot gledat celo, kako se dela opeka prav ob Jadranu na obali, a vendar! »Ta vikši« so sicer lomili ruščino, a nič kaj radi, pa smo kmalu prešli na nemščino. Nastanili so nas v najboljšem svojih hotelov. Na vsakem koraku mu je bilo videti, kako malo mu je bilo ostalo od nekdanjega črno-žoltega leska pa Hitlerjeve in na koncu sovjetske vojske. A sram ni bilo revščine nikogar, so ponosni ljudje.

Po uradnih ogledih dopoldne je sledilo kosilo v podeželski gostilnici, enkratno tako po obilju kot po izbiri, celo ciganski orkester nam je sviral. In beli tokajec in rdeči bikaver (bikovska kri) in palinka so med zdravicami tekli curkoma, še bolj v grla gostiteljev kot v naša, ki smo pač morali obdržati svoj obraz.

Naslednji dan je bil počitek z lovom. Odpeljali so naju nekam proti jugozahodu; ob žalostni cesti so stala čudna okrogla naselja, obdana z visoko neprozorno ograjo: sovjetska oporišča, trdnjave, z vsem potrebnim za življenje, s šolo, ambulanto itd., le ven ni smel nihče, razen ob manevrih vojaške posadke. Vse je bilo usmerjeno nekam na jug proti Dravi... Pristali smo v lepi zeleno-rdeče popleskani logarnici, nekje nasproti Virovitice, po mojih računih. Tam se je za naju lovca naposled začelo.

Dobila sva vsak svoj vojaški džip s šoferjem in poklicnim lovcem. Poleg tega vsak svojo sovjetsko karabinko z daljnogledom, očitno ostrostrelsko na stari ruski naboj z robom 30 R (ruscian = $7,62 \times 53$ R). In vsak pol zeleno-rumene škatlice nabojev zanjo z napisom »*Vintovožnije patroni dlja celevoj streljbi*« v ruski cirilici seveda, a s strogim naročilom, da za vsak naboj odgo-

varjava vojaško »*po broju i po spisku*« — še danes jo hranim v spomin. Torej vojaško ostrostrelsko tekmovalna puška in strelivo s polnooplaščno nerazletavno kroglo! In s tem naj streljava po težki divjadi... Ko pa sem potipal eno krogelno glavico, je bilo čutiti nekaj hrapavega. Pogledal sem in videl nekaj prav po rusko genialnega: malo pod konico so bili v bakreni plašč drug nad drugim krog in krog zarezani trije tenki, a precej globoki ostri žlebički: vse zunanje — balistične lastnosti so ohranjene, v cilju se pa konica sesede, odpre, gobasto splošči in vsaj deloma razkosa na drobce. Mi pa take krogle ali odščipnemo, odpilimo, odstružimo, zavrtamo ali križasto zapilimo... Verjetno imajo tudi kakšno ročno napravo za hitro ročno izdelavo treh utorov, nekaj kot kako špičalo za svinčnik. Ruske konstrukcije po večini niso lepe, so pa smotrne, samo njihovo brzostrelko na bobnič z nemškim nabojčkom »mauser 7,62« (Tokarev-Tula) je treba preskusiti, ne le pogledati. S svojo zmogljivostjo tudi na večje daljave je nedvomno prav ona odločila v Stalingradu, medtem ko običajna butasta 9×19 Parabellum na 100 m še plašča ne preдре več.

Po svoji stari navadi sem se hotel prepričati o pristreljenosti tujega orožja. A niso mi dovolili niti enega strela ne, je že vse v redu, le brž v avto in nekam v dravsko vrbino!

Kmalu se nam je na blizu prav nastavila stara košuta. Lovec me je dregnil, naj streljam. Hotel sem iz avta, a ni dovolil, menda, da mu ne bi pobegnil v Jugoslavijo... Ko je počilo, se je siva teta samo počasi obrnila in odkorakala v vrbovje. Lovec pa je mahal: zgrešeno!

Da bom na bore 70 korakov zgrešil tolik cilj, naslonjeno povrh, tega pa že ne. Izstopil sem, listek papirja na drevo, naslon na džip, pa strel in še eden enako. Oba sta bila komaj za noht vsaksebi, a za laket visoka. Torej je ta njihov »džiferdar« grdo dereguliran, po vsej priliki namerno, saj stranskega odklona ni bilo. Popravil sem po občutku in že drugi strel je bil lepo v papirčku. Brez besed sem sedel nazaj in brez pripomb smo se odpeljali naprej. Pod večer smo ugedali močnega jelena, na glavi pa popoln škart. Padel je v ognju, a ko sem hotel do njega, se je spet neznansko mudilo domov... Nace in *kleinekinder* nista prišla do strele in Nace mi štorije o ogrski balistiki ni prida verjel.

Nato smo se preselili malo na sever v mesto Papo in drugo lovno direkcijo. Bila je v enem izmed čudovitih lovskih gradičev grofov Eszterhazy, ki jim je bilo še nedavno pripadalo pol Madžarske zemlje, gradov, podložnikov, vključno z *ius primae noctis*. Šele kmečka vstaja sredi 19. stoletja je malo pomedla z njimi, a ne preveč. Po Habsburžanih pa je prišel Horthy, veren sluga starih fevdalcev.

Po ogledu starinske opekarne so nas vse tri posadili v staro, a smotno kočijico, logar je sedel na kozla in vodil vajeti dveh imenitnih sercev. Jaz puške sploh nisem vzel, na vrsti je bil glavni gost Nace.

Konja sta nas vlekla v majhno, a močno strmo pogorje severno od Balatona (Blatno jezero), v Bakonyi, če prav pomnim. Vozili smo se dolgo po grebenu, potem pa smo globoko v redkem bukovju le zagledali mešan trop jelenjadi. Šele na koncu se je prikazal gospodar: krepak štirinajsterak! Nace je dolgo in skrbno meril skozi daljnogled, v strelu pa je »sorvaš« (jelen) udaril z nogama nazaj in skočil v jarek... »V mehko, preveč zadaj,« je ugovarjal tudi lovec. Na nastreleu nič, psa tudi ne. »Dobimo ga jutri, brez skrbi,« pa spet naprej brez miru! Lovni dan je bil končan.

Prišel je poslednji, vikend, pa je lov bil skupen, družaben. Večina lovcev je nosila šibrenice, očitno na gladko kroglo v ceveh. Če bi mi bili ponudili to, bi gladko odklonil, a dobil sem spet »vintovko« in škatlico. Bil je prijeten dan, stal sem kakih 30 korakov od gozdnega

roba, v hosti se je večkrat nekaj premikalo, premikal pa se je ne-
nehno tudi moj nemi spremljeva-
lec v nizkih čevljih in takrat tako
iskanem »šuškavcu« z enako kapo
in z desnico venomer v žepu.
Vintovka v rokah Jugoslovana je
pač nevarna reč...

Strelov je padalo več in več. Tedaj
je počasi prištorkljala suha, očitno
zelo stara srna. Postavila se je ob
bukev prav nasproti mene. Počasi
sem dvignil puško. Ko je zagrmelo
in je srna odskočila, je šuškevec
za menoj v hipu oživel, stekel k
bukvi in triumfalno s prstom kazal
na novo nastalo belo liso v skorji.
Tako sem vedel: to pot pa so me
sabotirali po smeri, ti vražji Mad-
žaroni. Popravlil sem kar na oko,
kar bo, pa bo.

Prestavili so nas v naslednje lo-
višče, tam so se obetali »disno«
divji prašiči, meni najljubša velika
divjad. Postavili so me ob križišče
neke gozdne ceste s preseko, sredi
redkega, močnega bukovja. Kmalu
so se oglasili raskavi klici gonja-
čev in padlo je nekaj strellov. Pri-
pravil sem se, a spet je zavladala
tišina. Znenada pa je na griču nad
menoj zašumelo po listju. Hitro se
je spuščalo, pa prav proti meni. Že
sem jih ugledal, trop prašičev, v
polnem diru. Le kako bom streljal?
Skušal sem sneti daljnogled, saj
pod njim nisem mogel meriti na
muho, a ni šlo, prekleto! Že so bili
blizu, sami lanščaki in ozimci, brez
svinje vodnice spredaj. Jim je ma-
ter že kdo upihnil, prvi in največji,
najtežji kos, morda pravkar, morda
so — otroci — prav zato tako
drveli.

Skušal sem meriti v gozd skozi
daljnogled, med debela, in gladko
zgrešil. Podzavestno sem na nas-
lednjega pomeril kar ob daljno-
gledu in cevi, saj niso bili daleč,
komaj kakih dvajset korakov. Pa-
del je v poku na sredo ceste in
obležal. Še nekaj živali mimo nje-
ga, preden sem repetiral in pome-
ril v tretjega na begu za življenje.
Zacvilil je in že je izginil v trstiko
ob cesti. Končano. Onega sredi
ceste sem umiril z odrešilnim stre-
lom.

Potem so kmalu prišli, tudi Nace
s *kleinekinderjem*, nekam mrkega
obraza, vsi *rebus infectis*. Navdu-
šenje nad mojo mrtvo revščino sre-
di poti! Vodji lova sem nakazal, kam
je pobegnil ranjeni. Šel je po sledu
v trstiko, a kmalu se je vrnil in z

rokami kazal: nič! Pa je streljani
vendar zacvilil! Je morda le opla-
zen? Tedaj pa je od nekod priteklo
neko nebodisigatreba vaško ščene
postrani zavihnjenega repka. Voh-
ljalo je po tleh in — smuk — je
zavilo proti trstiki. Takoj je sledil
besen lajež na mestu. Vodja lova
je grdo zaklel, skočil za njim in že
je lajež zamenjalo žalobno pasje
cviljenje. Pseto je ukrivljenega
hrbtišča užaljeno pri jokalo na ce-
sto in jo ubralo po njej, ne da bi
nam privoščilo pogled, očitno do-
mov, proč od nevaležnežev.

Za njim pa je vodja lova privlekel
krepkega lanščaka. Novo čestita-
nje, prav hunski udarci po ramah
in sploh. Šele tedaj se mi je po-
svetilo, kar sem bil doživel že tudi
v domačih logih: zadete divjadi se
»ne najde«, gostu se dopove, da je
slabo zadel, jutri bomo iskali na-
prej; ponoči pa se pride z vozič-
kom, že ohlajeno naloži na voziček
kje blizu, pa hajdi domov, odre se,
razkosa, kožo v gnoj, pa vse tiho.
In pomešano z domačim pujskom
imamo tako dvojno količino salam,
klobas in sploh. *I nikome ništa*. Ko
pa je tega v gozdu toliko, zasluži
pa so tako pičli, bedni v primerjavi
z dohodki imenitnih slabih strelcev.
Zato jo je podjetno ščene tako
skupilo od težkega madžarskega
škornja, seveda...

Vintovko sem z zeleno škatlico
vred na mestu oddal vodji lova.
Kei je bilo streljanja iz šibrenic
nič koliko, niso mogli šteti strellov
iz risanic, pa se je nekaj celih
nabojev lahko skrilo v žepih. De-
lovali so dobro, izstrela pa niso
dali, niti na mojih prolenkih ne. Pre-
hiter in preveč popoln razlet pla-
šča in svinca v njem pač! Pa še
znana nevarnost, da se ločita že
v cevi, svinec izleti, plašč pa ob-
tiči v cevi, pri naslednjem strelu
pa strah in groza! Vendar bolje kot
standardna vojaška krogla, le po
vsakem strelu moraš pogledati
skozi cev. A kdo to dela?

Pri množični lovski večerji so me
razglasili za kralja lova. Kaj bi še
le bilo, če bi imel namesto ruske
vintovke svoj stari Remington
»woodmaster« — ameriškega go-
spodarja gozdov!? Bil bi vsaj ce-
sar, če ne kar imperator... Okro-
nanje pa je imelo očitno zahrbtnen
namen, da tega titoista spravijo
pod mizo s palinko in bikaverom.
Po francoski izkušnji sem jim to
veselje pokvaril s kozarcem jedil-

nega olja na dušek. A zato se niso
Arpadovi sinovi na državni strošek
nič manj najedli in nalokali izbra-
nih znanih madžarskih dobrin in
dobrot. Počutil sem se, kot da smo
že doma... V ožjem krogu pa sem
direktorju opekarništvu povedal
svoje neljube izkušnje, izvirajoče
pač iz sovraštva in zavisti nekater-
nikov do titojevcev, ki jim je prvim
in do tedaj edinim uspelo izviti se
celo iz jeklenega prijema Jeklene-
ga, uradno po božje čaščenega
dobrotnika, porusenega Kavkazca
Josifa Visarionoviča Džugašvilija,
doslej največjega škodljivca zami-
sli o svetovnem komunizmu. Kako
čudno: ubiješ nekoga še tako upra-
vičeno, a redkokdaj jo odneseš
poceni. Ubiješ pet posiljenih žensk,
jih razkosaš in sežgeš v krušni pe-
či. Psihiatri ugotove, da si imel
težko mladost, si zavrti osebnost
in ko si kmalu spet prost, jih stis-
neš še pet... Če pa pobješ cel
narod, če pogubiš vrsto ljudstev, si
pa politično opravičen, razumljen
in na koncu junak... *Summum ius,*
summa iniuria! — Najvišje pravo,
najvišja krivica...

Naslednjega dne smo odšli, z na-
mi glavni direktor. V zahvalo za na-
zaj in vnaprej in v lovsko opravičilo
so nam prtlačnik napolnili s pa-
linko in vini, pa z debelimi pravimi
ogrkimi salamami. Le-te je bilo
že takrat prepovedano izvažati —
vsaj k nam.

A direktor je na meji pomahal z ne-
kako »bumažko«, papirčkom, pa
smo smeli čez takoj in nepreiskani.
Bili smo pač VIP — *very important*
persons, vsaj enkrat tako. Jokali za
nami pač niso, razen kakih ženskih
solza za stasitim simpatičnim
kleinekinderjem.

Res so prišli že naslednjega polet-
ja množično študirat jadranske
opekarne kar iz toplih morskih va-
lov. A pikolovski prevajalec to pot
ni bil več povabljen...

Najinih jelenjih rogovij tudi niso
prinesli. Nacetovi da so kapitalen
štirinajsterak, a so še neke uradne
ovire, češ da je neki njihov ranjeni
kapitalec še lahko preplaval mejno
Dravo, mi smo ga ustrelili, a rogov-
ja jim nismo vrnili, kar je zanje ve-
lika devizna škoda, saj je streljala
nekaka inozemska grofica. Ne dvo-
mim, da so njej poslali kak pogi-
nuli »ersatz«, prijatelju Nacetu pa
lovsko figo. No, jaz s svojim škar-
tom tako nisem več štel... Potem
pa vse tiho je bilo do dandanašnji.

Mednarodna lovska konferenca v Matreiu

Medpokrajinske lovske konference, ki je bila 22. in 23. oktobra 1982 v Matreiu na vzhodnem Tirolskem, so se udeležili predstavniki lovskih organizacij Koroške, Štajerske in Tirolske (vsi iz Avstrije), Furlanije-Juljske krajine in južne Tirolske (iz Italije) ter Lovske zveze Slovenije. Tema konference je bila »Kušne in zajedalske bolezni divjadi v jugovzhodnem alpskem prostoru«.

V okviru te teme smo na konferenci poslušali dva obširna referata. O gamsji garjivosti je govoril prof. dr. Kurt Onderscheka z veterinarske fakultete na Dunaju, prof. dr. Zoran Železnik z veterinarske fakultete v Ljubljani pa je predaval o silvatici (gozdni) steklini s posebnim poudarkom na naših izkušnjah.

Oba referata bosta objavljena v eni prihodnjih števil glasila Lovec.

Na konferenci so si predstavniki lovskih organizacij izmenjali tudi poročila o statistiki številčnosti in odstreliv divjadi.

Sklenjeno je bilo, da bo prihodnja konferenca jeseni 1983 v Trstu.

V. V.

Sodelovanje lovcev in borcev pri varovanju tradicij NOB

Notranjski gozdovi okoli Racne gore nad Loško dolino so znani iz časov NOB, saj so se tod zadrževali partizani vse od leta 1941 pa do konca vojne. Domačini so jim nudili zatočišče in dom, nemalokrat pa tudi kot edino hrano, ki so jo premogli, divjad. Med člani lovskih družin ZLD Notranjske je precej lovcev, ki so se tedaj v teh gozdovih bojevali za svobodo in boljši jutri. Med njimi je bil tudi znani

Odkritje spominskega obeležja Rakovski četi na Racni gori. Slavnostni govornik je bil nekdanji politkomisar čete Anton Bavec-Cene
Foto Franjo Bavec

lovca in prvoborec Anton Bavec-Cene.

V bližini lovske koče Urška, last LD Iga vas, je bila marca leta 1942 ustanovljena Rakovska četa, ki so jo večinoma sestavljali rakovski fantje, ki jih je odšlo čez trideset kolektivno v partizane. Večina teh preživelih borcev je danes v vrstah lovcev.

V spomin na njihov odhod v partizane sta borčevska organizacija in KS Rakek ob 40-letnici na mestu, kjer je bilo prvo taborišče in kjer je četa položila partizansko prisego, postavili spominsko obeležje. Odkrili so ga na Dan borca 4. julija lani. Na slovesnosti so se zbrali preživeli borci čete, lovci LD Iga vas, pohodna mladinska enota iz Loške doline, borčevske organizacije občine Cerknica in delegacije DPO ter prebivalci iz Loške doline in okolice.

Slavnostni govornik je bil lovec Anton Bavec-Cene, ki je bil v tej četi tudi prvi politkomisar. Ni mu bilo težko obuditi spominov na tiste slavne dni, ko so bili namesto divjadi cilj ljudje, ko se je bil boj na življenje in smrt s fašističnimi okupatorji in domačimi izdajalci. Med drugim je poudaril, kako velik pomen so imeli slovenski in še posebej

notranjski gozdovi in njihova divjad v NOB, saj so poleg zavetja dajali borcem tudi hrano. S tem narodnim bogastvom moramo tudi danes še posebej skrbno gospodariti, saj imajo tako gozdovi kot divjad še vedno neprecenljivo vrednost za naš vsakdan in še posebej za SLO. Nato je Anton Bavec odkril spominsko obeležje in ga izročil v varstvo LD Iga vas. V imenu IO LD Iga vas se je Darji Zapušek zahvalil za zaupanje in borcem obljubil, da bodo lovci skrbno varovali spominsko obeležje.

Proslavi ob odkritju obeležja je takoj sledila še otvoritev nekaj kilometrov nove ceste od Kočovske doline do lovske koče LD Stari trg Slemenka in dalje skozi gozdove na Bloško planoto, ki bo tako prek teh gozdov povezana z Loško dolino. Cesto sta zgradili gozdna uprava Postojna in občina Cerknica. Odprl jo je predsednik OS Cerknica, nato pa so vsi navzoči odšli po novi cesti do koče Slemenka. Tega dne je LD Stari trg na slavnosti, ki je sledila, razvila tudi svoj prapor. Prapor so razvili okoli poldneva v navzočnosti delegacij in ob praporih lovskih družin ZLD Notranjske ter predstavnikov

LZS in DPO občine Cerknica ter številnih lovcev in drugega prebivalstva.

Tovariš Anton Bavec-Cene pa je ob tej priložnosti LD Stari trg in nekaterim lovcom podelil lovska odlikovanja.

Po kratkem programu je sledila uradna proslava, nato pa še lovska veselica, na kateri so postregli z lovskimi specialitetami in pljačo.

Tako se je borčevski in lovski praznik končal v veselem razpoloženju, ki je bilo še vedrejši zaradi lepega sončnega dneva in številnih obiskovalcev.

Vsi stari borci in lovci so bili dobro razpoloženi, mnogi stari tovariši še iz vojne so oživljali spomine iz tistih dni. Tudi lovec Cene se je kot stari borec počutil prijetno med številnimi prijatelji borci in lovci; vsi znanci so mu čestitali za njegov jubilej (70-letnico) in mu želeli še vrsto let dober pogled in plodno delovanje v jeseni življenja.

Tako je bil ves dan, od odkritja spominskega obeležja pa do razvitja prapora, še en dokaz plodnega sodelovanja borcev in lovcev v varovanju tradicij NOB in lovstva na Notranjskem.

Franjo Bavec, LD Iga vas

Taka je notranjost lovskega doma — osrednja dvorana, v kateri so pripravili razstavo »Tito — Kardelj — Narava — Lovstvo«
Foto Dragiša Modrijan

LD Juršinci odprla lovski dom

Prizadevni člani lovske družine Juršinci v Slovenskih goricah so v okviru praznovanja lanskega praznika občine Ptuj postali bogatejši za eno največjih pridobitev v zadnjem obdobju — odprli so lepo urejen lovski dom. Slavnostne prireditve, ki je bila del osrednje proslave občinskega praznika, so se med drugimi udeležili tudi republiški sekretar za kmetijstvo, gozdarstvo in prehrano Milan Knežević, Milan Krajnik, podpredsednik Gospodarske zbornice Slovenije, Franc Tetičkovič, predsednik ptujske občinske skupščine, Stanko Lepej, sekretar OK ZKS Ptuj, Marica Fajt, predsednica OK SZDL Ptuj, delegacija pobratene občine Arandželovac, ki jo je vodil Dragomir Grujić, predstavnik ptujske zveze lovskih druženj Milan Trafela, ki je zastopal tudi LZS, Janez Kostanjevec, preds. skupščine ZLD Ptuj in številni lovci iz različnih koncev Slovenskih goric ter ne nazadnje tudi veliko domačinov iz Juršincev, sosednjih Vitomarcev in Polenšaka. Po slovesno intonirani državni

himni in zboru lovcev je o dosednji prehojeni poti LD Juršinci in o pomenu lovskega doma spregovoril starešina Štefan Gačnik. Med drugim je posebej poudaril, da so lovci LD Juršinci izredno ponosni, da odpirajo svoje sodobne prostore ob izjemno pomembnih manifestacijah — prazniku občine Ptuj in 40-letnici zadnjega junaškega boja slovenjegoriške Lackove čete, ki je izkpravela v enakem boju z okupatorjem prav v lovišču, ki ga sedaj upravlja LD Juršinci. Hkrati je poudaril, da so tudi člani LD Juršinci nadvse ponosni na velika prijatelja lovstva in narave, tov. Tita in Kardelja, in v njun spomin so v lovskem domu pripravili posebno razstavo z naslovom Tito-Kardelj-Narava-Lovstvo. S to razstavo so želeli skromno poudariti njun veliki prispevek k razvoju slovenskega in jugoslovanskega lovstva.

Začetki dela lovske organizacije v Juršincih segajo v leto 1945. Po združitvi z lovske družino Vitomarci se je članstvo v zadnjih osmih letih kar podvojilo in danes je v LD Juršinci skupaj 52 lovcev. Lovišče se razprostira na območju treh krajevnih

skupnosti na površini 5330 hektarjev. Lovci gospodarijo v glavnem s srnjadjo, zajci, fazani, jerebico in z racami ter tudi z drugo divjadjo, ki sestavlja neprecenljivo naravno bogastvo tega konca Slovenskih goric. Vsako leto opravijo juršinski lovci več kot 4000 delovnih ur prostovoljnega dela v lovišču in sodelujejo tudi pri drugih akcijah, ki jih v zadnjem času ni bilo malo. Razvili so lovske prapori, največ energije in ustvarjalnega truda pa so

zadnja leta vlagali v dograditev lovskega doma. K sedanjim velikim uspehom tega 52-članskega lovskega kolektiva, ki zgledno gospodari z loviščem, je veliko prispevala dobra samoupravna organiziranost in kolektivno vodenje družine. Lovci so lastne prostore močno poglobili, majhna lovska hišica, ki so jo pričeli graditi leta 1969, je postala pretesna in zato so čez 8 let prišli do spoznanja, da bo treba prijeti za krampe in lopate ter zgraditi večji dom. Lovci so postavili sodoben dom, na katerega so lahko upravičeno ponosni, pa ne samo lovci, temveč vsi krajani. Marsikdo je presegel določenih 200 ur prostovoljnega dela celo za 100 %. Člani LD so opravili več kot 12 000 prostovoljnih delovnih ur, med njimi so bili celo najstarejši člani družine, Anton Raušl, Anton Horvat, Janez Pignar, Franc Meznarič in drugi. Lovcem so pri gradnji pomagali tudi domačini.

Po govoru starešine LD Juršinci ter nastopu Zasavskih rogostov je predsednik IO ZLD Ptuj ing. Milan Trafela, ki je zastopal na prireditvi LZS, izročil lovske družini Juršinci odlikovanje Lovske zveze Slovenije — red za lovske zasluge III. stopnje. Ob tem je Milan Trafela posebej poudaril, da je LD Juršinci zgradila na trdnih temeljih prostovoljnosti in združevanja dela za opravljanje nalog in obveznosti, ki jih imajo lovske organizacije pri upravljanju lovišč.

Ob otvoritvi lovskega doma LD Juršinci

Foto D. M.

Odlikovanje LZS pomeni lovecem iz Juršincev veliko moralno priznanje, ki jih obvezuje za še uspešnejše delo v prihodnje. Po nadvse skrbno pripravljenem kulturnem programu, v katerem so sodelovali učenci osnovnih šol Juršinci in Polenshak ter Zassavski rogisti pod vodstvom Daneta Namestnika, so podelili plakete in priznanja najbolj zaslužnim članom LD in drugim, ki so opravili največ dela pri graditvi lovskega doma. Plakete lovske družine Juršinci za izjemne zasluge pri graditvi lovskega doma so dobili: Milan Trafela, Stane Lovše, Janko Bec, Franc Franjkovič, Štefan Gačnik, Alojz Ljubec, Jože Krampel in Anton Šoštarich. Pismena priznanja za izredne zasluge pri graditvi doma pa so dobili Franc Brumen, Milan Gačnik, Alojz Kaučič, Pavel Ljubec, Stanko Ljubec, Franc Majerich, Franc Pignar, Janez Pignar, Martin Slodnjak, Alojz Šoštarich, Ignac Šoštarich, Anton Vršich, Štefan Gačnik starejši, Franc Horvat, Franc Rižnar, Simon Toplak, Franc Bezjak, Anton Horvat, Franjo Šnepf in Alojz Hrga. Plakete in priznanja sta podelila starešina LD Štefan Gačnik in tajnik Alojz Kaučič, nato pa je veteran LD Juršinci Štefan Gačnik starejši svečano prerezal trak in tako simbolično odprl nove prostore. Gostje, lovci in številni domačini so si jih z zanimanjem ogledali. Poleg skrbnega gospodarjenja z divjadjo LD Juršinci vsako leto pripravi več društvenih prireditev, tekmovanj v streljanju na umetne golobe in tradicionalni lov v počastitev praznika republike. Temeljna skrb tega vzornega kolektiva zelene bratovščine je skrb za varstvo in gojitev divjadi ter nenehna skrb za razvijanje demokratičnih medsebojnih odnosov.

Marjan Toš

Dejavnost lovske družine Šentvid pri Stični

Šentvid pri Stični je majhen kraj, vendar daleč naokoli slovi po svoji kulturni dejavnosti. Vsako leto priredijo Šentvidčani Kulturni teden. V okviru tega tedna se v Šentvidu leto za letom srečujejo pevski zbori iz vse Slovenije in iz zamejstva, med njimi je tudi več lovskih pevskih zborov.

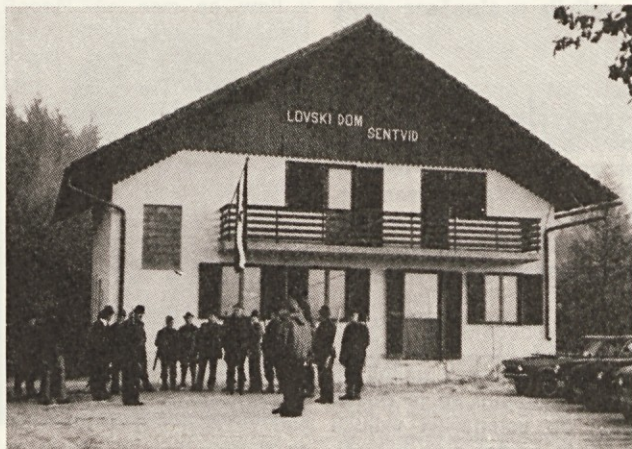
Lovska družina Šentvid pri Stični aktivno sodeluje pri organizaciji te velike kulturne manifestacije. V začetku je bilo to sodelovanje povezano le z materialno pomočjo in z organizacijo slavnostnega spreveda. V sprevodu so sodelovali uniformirani lovci s svojimi prapori in ga tako popestrili. Organizator pa je LD Šentvid pri Stični zaupal tudi nalogo, da po končanem skupnem nastopu pevskih zborov poskrbi za postrežbo in veselilni program. Pri tem so sodelovali vsi člani lovske družine in številni njihovi svojci; s to dejavnostjo zaslužen denar so koristno porabili.

Člani, ki so sodelovali pri tej prireditvi, so dobili nove lovske obleke, zanje so organizirali skupen izlet z avtobusom na Notranjsko, za LD pa so kupili tudi več arov za kmetijstvo nekoristnega zemljišča. Na njem so lovci postavili voljere za vzrejo fazanov, pozneje pa zgradili tudi lovski dom.

Lovski dom stoji na prijaznem gričku blizu vasi Šentpavel, ob lokalni cesti Šentvid—Temenica. Nanj so člani lovske družine zelo ponosni, saj so ga zgradili izključno s prostovoljnim delom in prispevki. Ob domu je žičnata voljera za vzrejo fazanov, velika približno 500 m². Kljub vsakoletnemu vlaganju, oskrbi in čuvajski službi pa so uspehi slabi; fazan izginja iz lovišča, enako kot druga mala divjad.

LD Šentvid pri Stični sodeluje tudi z družbenopolitičnimi organizacijami v svojem kraju. To sodelovanje koristi tako lovski družini kot tem organizacijam pa tudi samemu kraju.

Janko Benac

Zbor lovcev pred svojim domom

Foto Janko Benac

Potok Trnavca povezuje lovišči lovskih družin Polzela in Žalec

Že nekaj let prirejata lovska družini Polzela in Žalec izmenično skupen lov na divje prašiče ob Trnavci, mejnem potoku med loviščema. Obe družini želita, da bi ti lovi ostali tradicionalni in da bi se jim pridružili še drugi lovci. Lani 12. decembra se je zbralo 30 lovcev iz LD Polzela in 40 iz LD Žalec pri Jajškem mlinu. Člani so se prisrčno pozdravili, nato pa sta se oglasila s kratkim pozdravom še predstavnika obeh družin. Lovca Ivan in Oskar sta zbranim lovcem pojasnila potek lova. Nato je lovec Stane odpeljal lovce-strelce na stojišča ob mejnem potoku. Levo in desno se v hrib razprostirata obe lovišči. Vsaka družina je svoj revir z lovci še posebej zastavila, gonjači pa so čez uro pognali. Obe brakadi sta potekali primerno glasno, gonjači so se med seboj sporazumevali z lovskimi rogovi, vendar prašičev ni bilo. Na tem področju je divji prašič prehodni, stalno se drži revirjev v smeri LD Dobrna in Vočnik ter v goščavju, ki se razprostira proti Konjiški gori. To je področje, kjer bi bilo treba divjega prašiča skupno gojiti in enotno obravnavati. V pogonu so bile tri lisice, nekaj zajcev in precej srnjadi; sploh je srnjad že nekaj let glavna divjad v obeh loviščih. Čeprav nismo uplenili ničesar, pa je bilo srečanje, kot že večkrat prej, zelo prijetno!

Zadnji pogon je bil spet pri Jajškem mlinu, na prostem. Pripravili smo dva ognja, ki sprva nista hotela prav zagoreti, potem pa sta dajala prijetno toploto. Domača kranjska klobasa in dobra kapljica z Bizelskega so potolažili želodce in ogreli razpoloženje. Stekel je pogovor o tem, kako je bilo in kako naj bi bilo, oglasila se je tudi pesem. Predvsem pa smo se vsi strinjali, da si takih skupnih lovov in srečanj še želimo, želimo pa si jih tudi z drugimi sosednjimi družinami. Med lovci pa živi tudi misel na pobratenje s kako družino zunaj celjskega področja.

Tako lovce obeh družin mejni potok Trnavca povezuje in prav bi bilo, da bi bilo takih »mejnih potokov«, ki bi povezovali sosednje lovce, več, saj divjad tako ali tako ne pozna meja...

Karel Koren

Zahvala lovcem Lovske družine Prebold

Ob veliki izgubi živine, ki me je doletela lanskega novembra, se najiskrenejše zahvaljujem vsem članom LD Prebold za finančno pomoč in za bodrilne in tovariške besede.

Z njihovo pomočjo sem izgubo lažje prebolel.

Štefan Likovič, Matke 58, 63312 Prebold.

Jubilanti

Dušan Gorkič — šestdesetletnik

Rodil se je v delavski družini 21. marca 1922 v Ljubljani. Kot dijak državne učiteljske šole v Ljubljani se je Dušan takoj ob ustanovitvi vključil v OF in postal njen aktivist. Spomladi leta 1942 je zapustil Ljubljano in odšel v partizane. Bil je v raznih enotah NOV in POS — kot borec, politični komisar čete, bataljona, odreda, brigade in divizije. Zaradi svojih izrednih vojaških sposobnosti se je nadalje aktivno usposabljal v JLA in v njej kasneje dosegel visok in odgovoren položaj in dobil čin generalmajorja. V enotah in poveljstvih JLA je služboval širom po domovini. V Slovenijo se je vrnil leta 1963. Že naslednje leto se je vključil v lovske vrste in postal član LD Tomišelj, v kateri še danes deluje zavzeto in odgovorno. Svoje izredne lastnosti, zlasti humanizem, poštenost, tovarištvo, hkrati pa tudi odločnost in nepopustljivost, ves čas vnaša tudi v delo LD in slovenske lovske organizacije nasploh.

V LD Tomišelj je od leta 1968 do 1970 opravljal funkcijo predsednika NO, nato pa je bil njen predsednik (starešina) od leta 1972 do 1975. Njegova aktivnost v lovstvu pa presega mejo LD Tomišelj. Že od leta 1978 je Dušan Gorkič tudi član IO ZLD Ljubljana. Od leta 1978 je tudi predsednik komisije za LO in DS pri ZLD Ljubljana; od leta 1978 je član komisije za LO in DS pri LZS in član IO KZS (od 1980. leta dalje). Od leta 1979 opravlja poleg drugih zadolžitve še funkcijo predsednika NO v Lovskem kinološkem društvu Ljubljana. Dušan je neutrudljiv. Lovski kinologi ga poznajo tudi kot vnetega vodnika kratkodlakih nemških ptičarjev. Čeprav je že zelo angažiran v lovski organizaciji, je vsestransko aktiven tudi v družbenopolitičnem življenju KS Brinje; je član predsedstva občinskega

Dušan Gorkič

odbora ZZB NOV Lj.-Bežigrad, član republiškega odbora ZZB Slovenije in predsednik odbora 18. divizije, pa še vrsto drugih zadolžitve ima. Lovski tovariši smogove napore in rezultate plodnega dela vedno spoštovali. Kot nosilec »Partizanske spomenice 1941« je odlikovan z vrsto visokih vojaških in državnih odlikovanj.

LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge in z redom za lovske zasluge III. stopnje, KZS pa s srebrnim in zlatim znakom za kinološke zasluge.

Dušan, želimo ti še vrsto zdravih let in prijetno počutje v našem lovišču, kjer ti želimo še obilo lovskega zadovoljstva!

Lovci LD Tomišelj

Leopold Pavlin se je rodil 26. 8. 1907 pri Svetem Roku pri Šentrupertu na Dolenjskem. V letu, ko smo lovci praznovali 75-letnico slovenskega lovstva, je Leopold praznoval kar dvojni jubilej, poleg 75-letnice slovenskega lovstva še svojo obletnico. Lovec je postal, ko se je preselil na Trebelno. Kot vestnega in poštenega lovca ga je že leta 1934 vzel v službo gospod Filip Hugo Waubold, baron na gradu Hmeljnik, kot lovskega čuvaja.

Po vojni, ko se je vrnil iz nemškega ujetništva, je postal leta 1947 član lovske družine Trebelno. V upravnem oziroma izvršnem odboru je deloval 27 let. Najprej je bil dve leti starešina (1951—1953), nato pa kar 25 let blagajnik

Leopold Pavlin

družine (1953—1978). Kot blagajnik je bil vesten in zelo natančen, njegova blagajna je bila vedno skrbno urejena. Od leta 1978 je član nadzornega odbora.

Kot pravi lovec ni bil nikoli brez lovskega psa. Vzgojil je veliko dobrih in uporabnih goničev.

Polde je tudi vnet fotograf. Posnel je marsikateri dogodek iz lovskega pa tudi iz vsakdanjega življenja in veliko slik je objavil tudi v Lovcu. Je tudi član Kluba Diana. Za njegovo delo ga je LZS odlikovala z redom za zasluge III. stopnje.

Tovariš Polde, ob tvojem jubileju ti iskreno čestitamo in želimo, da bi še dolgo hodil z nami čil in zdrav!

Člani LD Trebelno — A. V.

Marko Prašnikar se je rodil 13. 10. 1932 v Trbovljah in je lani slavil svoj 50. rojstni dan. Ko si je izbral poklic, se je odločil za elektrotehniko in po končanem šolanju na tehnični srednji šoli v Ljubljani se je zaposlil v podjetju Mehanika v Trbovljah, kjer dela še danes kot vodja nabavne službe.

Že od rane mladosti ga je poleg stroke posebno zanimalo naravoslovje, zlasti rastlinstvo in živalstvo naših gozdov. Mnogo je bral in med drugimi strokovnimi deli prebral tudi obsežno zbirko lovske strokovne literature domačih in tujih avtorjev. V njem je vse bolj dozorevala želja, da bi postal lovec in gojitelj divjadi. Tako je leta 1960 stopil v

LD Trbovlje. V LD je svoje znanje obogatil tudi z lastnimi opazovanji in izkušnjami lovca. Pri tem je vse bolj spoznaval tudi problematiko gošpodarjenja in gojitve divjadi v ekološko močno prizadetem industrijskem okolju. S svojim strokovnim znanjem in zavzetim delom si je kmalu pridobil zaupanje članstva in ugled, o čemer priča tudi dejstvo, da je bil v 22 letih lovskega staža kar 18 let član UO oz. IO LD, od tega 10 let tajnik (1964—1974) in 10 let stalni delegat na skupščinah LZ Sasavje. Poleg tega je od leta 1970 do leta 1974 delal v komisijah za strelstvo in za finance LZ Sasavje.

Poudariti moramo, da je bil naš jubilar v vseh področjih izredno delaven in uspešen — kot avtor poslovnikov in pravilnikov in kot organizator OO ZK v LD ter strokovni vodja akcij za urejevanje lovišča. Poročila za seje in zbornice je vselej vzorno pripravil in podprl s statističnimi podatki in strokovnimi analizami stanja v družini in v lovišču. Vse njegovo delo je bistveno pripomoglo k uveljavljanju naprednih načel o gojitvi divjadi in lovu v naši LD.

Omenimo naj še, da je bil Marko tudi pobudnik lovskega strelstva; več let je bil aktiven strelec, eno leto pa tudi prvi LZ Sasavje v streljanju na glinaste golobe.

Zadnja leta se navdušuje tudi za ornitologijo in enako vneto kot v lovstvu deluje tudi v Društvu za varstvo in vzgojo ptič Slovenije.

Za uspešno delo v LD in v zasavski lovski zvezi je bil odlikovan z znakom za lovske zasluge in z redom III. stopnje.

Ob jubileju mu priskrbo čestitamo in želimo še mnogo srečnih in uspešnih let!

Lovci LD Trbovlje — T. Z.

Karel Pohleven je začel svojo življenjsko pot v Martinji vasi pri Trebnjem 5. 11. 1922. Ni bil še kos samostojnim korakom, ko je že moral na pot. Vodila ga je v Ljubljano, kamor so se preselili njegovi starši. Tu je preživel otroška in šolska leta. Karel, še mlad fant, se je znašel v

Karel Pohleven

vtincu 2. svetovne vojne. Zaveden mladenič se je takoj vključil v OF. Ker je bil aktiven in dosleden pri izpolnjevanju nalog, ki so mu jih zaupali, so ga novembra 1941 sprejeli v organizacijo SKOJ. Maja 1942 pa je že bil v partizanskih vrstah, v enotah NOV in POS. Mladega, a že prekaljenega skojevca in borca so spomladi 1943 sprejeli v KPJ. V NOB so mu zaupali mnoge odgovorne naloge in funkcije — od borca in komandirja voda do komandanta bataljona. Po osvoboditvi je Karlo ostal aktiven oficir v službi JLA in dosegel čin višjega oficirja. Je nosilec več vojaških in državnih odlikovanj.

Karel je velik ljubitelj narave in z njo je tako rekoč tudi neposredno povezan. V svojem rojstnem kraju se je leta 1952 vključil v LD Velika Loka in bil njen član do leta 1954. Od leta 1954 do 1978 je bil član LD Solčava in Tomišelj. Zaradi družbenih obveznosti pa je moral LD Solčava zaradi dvojnega članstva zapustiti, in ostal je član LD Tomišelj. Njegovo delovno vnetje je še danes močno čutiti v lovski organizaciji. Vedno je sprejemal najodgovornejše funkcije. V LD Solčava je bil od leta 1974 do 1976 blagajnik, od 1976 do 1978 pa tajnik. V LD Tomišelj pa je bil od leta 1957 do 1967 blagajnik, od leta 1980 do 1982 predsednik NO, od 1982 dalje pa je starešina LD.

Tako vzornemu lovcu in tovarišu moramo izreči še posebno priznanje za opravljanje najbolj odgovornih funkcij in za vestno opravljanje nalog.

LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge, posebno priznanje pa mu je dodelila tudi ZLD Celje — znak priznanja »lovce-borec«. Ob njegovem jubileju mu lovski tovariši iskreno čestitamo in mu želimo še vrsto zdravih in zadovoljnih let v naših vrstah.

Lovci LD Tomišelj

Lovski oprtnik

Povedal nam je Oče...

»Divjad je ljudska last in dobrina posebnega družbenega pomena. Ni le okras naših gozdov. V hudih časih pomanjkanja, ki smo ga trpeli v NOB, nam je partizanom pomagala preživeti. Njeno meso nam je nič kolikokrat dajalo energijo za boj proti okupatorju...«

Tako je začel pripovedovati Jože, ki mu vsi pravimo kar Oče. Mi mlajši smo ga poslušali z velikim zanimanjem.

»Ko so me odpustili iz partizanske bolnišnice, kjer sem si celil rane, ki sem jih staknil v boju za Kočevje decembra 1943, so me dodelili v delavsko četo. Gradili smo partizanske kolibe okoli Baze 20 v Kočevskem Rogu. Vseh 20 partizanov v naši četi je bilo enakih meni. Taborili smo blizu opuščenih kočevskih vasi. V prostem času smo pohajkovali po okolici; vse okoliške griče in opustošene vasi sem obšel. Njive in travniki, ki jih ni več negovala kmečka roka, so bili pravi raj za divjad. Ko sem nekoč prišel na jaso, kjer je bila nekdanj njiva, me je s sredine z glasnim bokaanjem pozdravil srnjak. Umaknil se je kakih 100 metrov od mene, nato pa se s tako ihto »kregal« name, da je kar poskaloval. Ker smo bili vsi v četi več lačni kot siti, sem v trenutku skoval lovski načrt. Naša hrana je bila borna. Kar oblizoval sem se, ko sem si predstavljal, kakšen priboljšek bi bilo njegovo meso.

Ponoči, ko sem se vrnil v tabor, nisem mogel zaspiti. Pregarjali so me srnjak, lakota in lovska strast. Vstal sem. Bila je trda noč, ovita v gosto meglo. Že ob pogledu v tako temo sem skoraj obupal. A nisem se kar tako vdal! S puško v roki sem izginil v temo.

Kmalu sem se tiho prikradel do mesta, kjer me je prejšnji dan »pozdravil« srnjak. In glej, spet se je začel boka-joče kregati in robantiti — le bliže mi je bil. Videl sem le nekaj temnejšega in bolj nejasnega od noči, razločil pa ga nisem. Hitro sem se moral odločiti. Pomeril sem bolj približno v to nejasno temno gmoto in ustrelil. In glej, že se je začelo nekaj valiti proti meni. Stal je bil na majhni vzpetinici, ko mu je krogla upihnila življenje. Plen in hrana obenem se je zvalila skoraj do mojih nog. Vesel sem ga otipal in potežkal. Srnjak je nosil kapitalno rogovje, da redkokdaj še vidim podobnega. Naložil sem si ga na pleča in ga ves blažen odnesel v taborišče.

Četa je še spala, ko sem ga obesil na hrast, pod katerim je imel naš partizanski intendant svojo skromno kuharsko šaro. Nato sem odšel do zore počivat tudi sam.

Prebudile so me vesele kuharjeve besede. Omenjal je neki čudež, ki mu je bil vzrok moja lovska nočna pot. Pozneje so me še večkrat določili, da pripravim take čudeže in nemalokrat svojih vrlih tovarišev nisem razočaral. Laže smo živeli, če sem lajšal skrbí intendantom. Moram pa dodati, da nikoli nisem streljal breje ali doječe divjadi! V resnici nisem bil le oskrbovalec intendantov, pač pa lovec z dušo in telesom...«

Še bi poslušali našega borca in lovca, toda naš tovariški lovski večer se je bližal koncu. Izpili smo še zadnje požirke vina in se veselili in zadovoljni razšli.

Leon Pugelj,
LD Struge na Dolenjskem

Prvo srečanje z divjim prašičem

Za drugo nedeljo v letošnjem januarju ne bi mogli reči, da je bila zimska. Pravo spomladansko sonce se je tega dopoldneva upiralo na pobočja obronkov kočevskega Roga in s svojimi žarki mehko in nežno božalo bregove Kolpe pod Sinjim vrhom.

Pod nami prečudovita ozka dolina — soteska Kolpe. V nedeljskem jutru, ko domačije, v katerih so si na pobočju kočevskega gorovja uredili domove prijazni in gostoljubni domačini, počivajo, se vse tja od Damlja sliši šumenje slapov. Ravno v tem delu toka Kolpe jih je veliko. V zadnjih letih so postali prava turistična zanimivost. Vse poletje preskušajo fantje in dekleta v čolnih moči in znanje pa tudi pogum, ki ga morajo imeti, da se spopadejo z reko. Čolnarjenje od Osilnice do Vinice in naprej vse do Metlike je postalo prava omama. Gledam to čudovito reko, z odprtimi usti požiram njen mir, tišino, veličino.

Ob takšnem razmišljanju in občutkih se pomika naša skupina na mesto, kjer bomo čakali. Pot v hrib, med pašniki in gozdom, je prijetna. Sonce nam greje hrbte in rame. Odenjamo suknjiče, nekateri jih tudi slačijo. Sredi januarja, za streljaj od mrzlega Gorskega kotarja, pa takšen dan! Med hojo tu in tam kratek postanek, pogovor v šepetanju ali šala. Gledam in poslušam te domače lovce.

Njihove besede so polne iskrih misli, logičnega sklepanja in značilnega kmečkega preudarka, ko komentirajo ta in oni dogodek, letino, lovske uspehe, doseganje planske odstrela ali pa zadnje ukrepe v našem gospodarstvu. Ne tarnajo, čeprav jim ni lahko. Prebijali so se skozi življenje skromno, vendar ne v pomanjkanju. Nikoli niso obupavali. Tudi v najtežjih trenutkih, ko je okupator streljal domoljube in komuniste v teh krajih, ne.

V letih po osvoboditvi ni bilo lahko. Mladi so odšli, domačije so vzdrževali le ostareli. Treba je bilo graditi, postavljati nove temelje, začeti od nič. Pa niso obupali. Zakaj bi

bili potem danes nejevoljni? Tudi drugod po svetu imajo težave. Še večje, z veliko slabšimi možnostmi za reševanje problemov kot mi, kajti nimajo tako pridnih in predanih ljudi, kot so naši. Tudi tile, ki danes uživajo v toplem zimskem dnevu, so taki. Med njimi je tudi nekaj mladih, kar pomeni, da se življenje vrača v te kraje, saj jih vse več ostaja doma.

Medtem sta se prva dva lovca že ustavila na svojih stojiščih, ki jima jih je določil vodja lova. Jaz sem tretji, kakih 200 m nad njimi, nad menoj pa so se postavili še trije. Napolnim puško in si med redkimi bukovimi vejami, ki mečejo tenko senco na mehko listnato preprogo, poiščem sonce. Čakam in uživam, premišlujem o lovu, o teh skromnih domačinih, o njihovih navadah in odnosu do narave. Ponosni so in iskreni. Ne more biti res vse tisto, kar se je govorilo in kar je obtoževalo LD Sinji vrh. Ti lovci ne morejo biti slabi. Preveč so navezani na gozd in polje, na Kolpo, na ta kos belokranjskega hribovja in na vse, kar je živega na njem. Med njimi in naravo vlada pristen odnos, izredno sožitje in harmonija z divjadjo. Divjad se sprehaja med polji in vrtovi, prihaja na njihova dvorišča. Zakaj kar naenkrat takšne ocene in obtožbe, premišlujem. Ti ljudje se niso spremenili. Divjad, gozd in narava tudi ne. Morda je vzrok kje drugje? Sprejem v lovsko družino je urejen široko in demokratično. Ni zapiranja v lokalne meje, vendar se morajo tisti, ki se včlanijo v družino, tudi vživeti v to okolje, sprejeti način dela in doumeti miselnost domačinov.

Lovci imajo tako vzorno urejeno lovišče, preže, solnice, stojišča, niso slabi gospodarji. Družba jim mora zaupati, in naša jim je, saj ni nasedla nekaterim predlogom pred dvema letoma, naj bi družino razpustili. Verjela je v človeka, v lovsko besedo, ki so jo dali takrat z obljubo, da so sposobni notranje odnose urediti sami. Tako so tudi storili. Učvrstili so red in disciplino, kljub temu, da nekaterim to ni prav.

Nenadoma zaslišim lomljenje vej. Tu so prašiči! Čisto blizu

Solnica

nad menoj v goščavi. Srce zastane. Za vrat me stiska. Žile v glavi so napete, skozi možgane gre kot preblisk vse tisto, kar sem bral v Lovskem priročniku o divjem prašiču... vodeča svinja... trop... merjasec... mladiči. Ropot pojenja, srce se za trenutek umiri.

Mrtva tišina, samo eden je bil. Dobil me je v nos in jo ucvrl v hrib. Toda nenadoma ponovno lomljenje vej. Še bliže meni. Stisnem se k bukvi in čakam. Težko diham, roke se mi tresejo. Kaj je to, saj ni nič, si dopovedujem. Razum in logika tu ne pomagata. Podzavest deluje po svoje. Zagledam ju. Dva prašiča. Dvignem puško, merim, zaradi vznemirjenja, pritiska v glavi in v vsem telesu, kot da me bo razneslo, skoraj nič ne vidim. Tresejo se roke, puška, vse telo. Ob tem se spomnim besed izkušenih lovcev, da se je treba odločiti za strel. Pritisnem na petelina, pok, in še enkrat. Nemogoče je zadeti med tekom, ki ni tek, ampak pravcate dirke. V elegantnem skoku čez plot se oba izgubita med grmovjem v globino in tišino gozda.

Pomirim se, pregledam mesto, kamor sem streljal. Najdem zadetke na dveh bukvah. Ne vem zakaj, vendar sem bil vesel in zadovoljen, da nisem zadel. Verjetno zato, ker je

bilo to moje prvo srečanje z divjim prašičem. Prav gotovo pa zato, da ju bom lahko drugič ponovno čakal. Saj je v družini, ki ima tako prijetne lovce, tako urejeno in bogato lovišče in izjemne naravne razmere, doživeti tako lep dan, kot je bila ta nedelja, nekaj najlepšega, kar lahko pričakuješ od lova.

Mirko Jelenič

Svedrač

Po deževnem jutru sem ga prvič videl. Tršato telo s premočeno rjavo rumenkasto dlako si je grel na jutranjem soncu. Glava s tankim svedrastim rogovjem pa je z izkušnostjo starca z vsemi čutili opazovala in preizkušala okolico. Dvogled sem počasi spustil na prsi, z desnico pa segel po puški. Iz črne grape za mojim hrbtom mi je blag jutranji vetrič prinesel vonj po cvetočem bezgu, a srnjaku dah po človeku. Križ strelnega daljnogleda se je že lepil na srnjakovo pleče, ko se mu je vse telo napelo, vznemirilo... in kakor senca je izginil s sončne jase v temen gozd. Samo mogočen bēēv je naznanil, da se je ustavil nekje pod vrhom Plešivca. Ta dan sem v gozdovih in po ljazah Boča videl še nekaj srnjakov, a v mojih mislih je ostal predvsem Svedrač.

Nekaj naslednjih juter in večerov sem ga korak za korakom iskal po jasah, redkem gozdu in po gozdnih cestah. Videl in opazoval sem precej srnjadi, gozdni jereb se je na cesti šopiril pred mano, a Svedrača nikjer. Včasih sem v goščavi samo slišal njegov basirajoči bēēēv.

V času prska mi delo in študijske obveznosti niso dopuščale snidenja z njim. Pozabiti ga pa nisem mogel. Drugo polovico avgusta sem bil zopet na Boču. Poslednja poletna sparina in obdobje po prsku nista bila ugodna za lov na srnjad. Zalezoval in čakal sem brez uspeha. Vsa divjad je čez dan iskala hlad po goščavah.

Soparne avgustovske srede sem zopet sedel za debelim kostanjem in opazoval po gozdu. Praprot je že počasi rjavela, maline so nehavale,

jerebke pa so rdečile gozd. Vse rastlinje je hlepelo po vodi. Vrhovi dreves so zašumeli v vetru, ki je postajal vse močnejši. Nebo so prekrili temni oblaki. Nevihta.

Ko sem prestopil prag Dedišekove domačije, katere gostoljubnost in prijaznost sta poznani še iz partizanskih časov, se je nebo odprlo. Dež je umil in poživil naravo. Ptice so v poznem popoldnevu zapele jutranjo pesem.

Po mokrem listju sem se neslišno gibal po gozdu. Od listja je še kapljal dež. Sončni žarki so s težavo prodrli skozi mokre krošnje. Bolj z neposredno notranjo zaznavo sem ugotovil premik med drevesi. Počasi sem pokleknil med praprot. Čepeč na mokri zemlji sem med malinovjem zagledal rumeno rjavo liso.

Skozi dvogled sem spoznal starega znanca. Še v gozdu se je oprezno gibal. Zaradi mojega položaja in malinovja, ki je zakrivalo srnjaka, na strel niti pomislil nisem. Srnjak se je pasel proti cesti, na kateri sem klečal. Samo ko bo prečkal cesto, bi bilo mogoče streljati. Skozi strelni daljnogled sem opazoval malinovje ob robu ceste in ves napet čakal, da se pojavi.

Malinovje se je streslo in rumeno rjava lisa je preskočila cesto. Tega pa nisem pričakoval. Hitro, a tiho sem stekel proti jasi, kjer sem Svedrača prvič videl. Nekako slutil sem, da jo bo srnjak prečkal. Ves zasopihan sem prišel do roba jase. Prav takrat pa je izstopil tudi Svedrač. Križ se zaradi moje zasopihanosti nikakor ni hotel umiriti na srnjakovem plečetu. Nesigurno na nočem streljati! Puško sem si prislonil na kolena in se skušal umiriti. Takrat pa je srnjak v počasnem teku krenil prek jase.

Toliko sem si oddahnil, da sem srnjakov tek lahko mirno spremljal skozi strelni daljnogled. Ko se je križ prilepil na srnjakovo pleče, je počilo. Svedrač se je samo otožno in očitajoče ozrl proti meni in počasneje stekel proti bezgovemu grmu, ob katerem sem ga prvič videl. Tam pa je počasi, kakor v sanjah, legel za vedno, moj Svedrač.

Branko Reisman

V spomin

Ivan Fužir je umrl 26. avgusta 1982; postal je žrtev današnjega prometa, ki terja iz dneva v dan več človeških življenj.

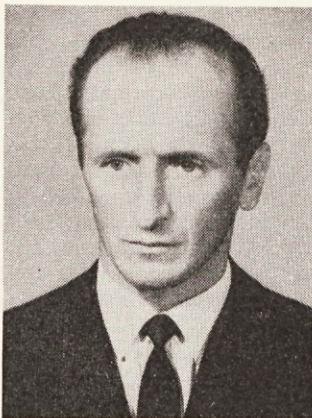
Veliko prezgodaj je smrt iztrgala iz naših vrst dobrega, delavnega in poštenega lovskega tovariša in prijatelja, saj bi decembra lani dopolnil šele 59 let, januarja letos pa 36 let udejstvovanja v vrstah zelene bratovščine. Vsa ta leta je bil član eden najaktivnejših članov LD Mozirje. Vse od leta 1950 smo ga vedno znova volili v delovne organe naše družine. Opravljal je funkcije blagajnika (od leta 1950 do leta 1954), gospodarja (od leta 1955 do 1956), nato je bil od leta 1957 do 1959 kinološki referent, pa spet gospodar (1965—1966), nato znova blagajnik (1971—1974), pa kinološki referent (1975 do 1976), od leta 1980 do smrti pa spet gospodar naše družine.

Ko je naša družina gradila tri lovske koče, je zavzeto sodeloval pri vseh delovnih akcijah.

Posebno skrb pa je posvečal v zimskem obdobju krmljenju divjadi — po njegovi zaslugi so bile vse številne solnice vedno založene in tudi hrane živalim ni primanjkovalo.

Za svoje prizadevanje in neumorno delovanje v lovstvu je dobil tudi ustrezna lovska priznanja in odlikovanja, med njimi za lovske zasluge, reda za lovske zasluge III. stopnje — za to odlikovanje je bil že pripravljen predlog — pa žal ni dočakal. Kot lovec-borec v NOB je bil v prvih povojnih letih odlikovan z medaljo za hrabrost in z medaljo zaslug za narod. Ta odlikovanja pričajo o tem, kako je bil predan svojemu narodu; že leta 1943 je stopil najprej v vrste RAF, po kapitulaciji Italije pa se je vključil v NOB, kjer je ostal do konca vojne.

Poleg lovstva se je več kot 30 let ukvarjal s čebelarstvom, ves čas pa je bil tudi član planinskega društva Mozirje. Povsod so ga bili veseli,

Ivan Fužir

saj je bil na vseh področjih izredno delaven.

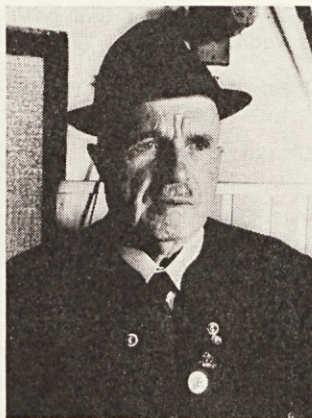
Na zadnji poti so se poslovile od njega vse sosednje lovske družine in številni prijatelji in znanci, saj je bil Ivan močno priljubljen in so ga vsi spoštovali. Ob preranem grobu so se zvrstili številni govniki, zadnji pa smo se poslovili njegovi lovski prijatelji in tovariši. Zadonel je lovski rog in v bližnjem gozdičku so odjeknili strelji. Štirinajst praporov se je poslednjič poklonilo njegovemu spomenu.

Dragi Ivan, za vse, kar si storil za lovstvo in za našo divjad, za tvoje tovarištvo in iskreno prijateljstvo se ti še enkrat iz srca zahvaljujemo. S svojo skromnostjo in odkritosrčnostjo boš ostal v naših srcih kot vzor, kakšen naj bi bil član zelene bratovščine. Počivaj mirno v domači zemlji pod obronki mozirskih planin!

Lovci LD Mozirje — F. P.

Martin Štrumbelj nas je nenadoma zapustil 1. julija 1982. Bil je glavni ustanovitelj naše Lovske družine Toplice in njen prvi starešina. Z dopolnjenimi 84 leti je bil naš najstarejši član tako po letih kot po lovskem udejstvovanju, saj je bil član zelene bratovščine že od leta 1922, ko je prvič vzel v zakup del lovišča.

Martin se je rodil 10. 11. 1897 v Vavti vasi. Med vojno je aktivno deloval v NOB, po vojni pa se je demobiliziral kot aktivni oficir JLA. Poleg drugih odgovornih nalog pri

Martin Štrumbelj

obnovi domovine je kot večletni član takratne Okrajne lovske zveze Novo mesto prevzel nalogo pobudnika za obnove lovске organizacije na območju ožje Dolenjske in Suhe krajine. V Suhi krajini je organiziral ustanovitev več lovske družin in bil je mentor sodobnega lovstva na socialističnih temeljih. V naši lovske organizaciji so ga izvolili za prvega starešino in to funkcijo je opravljal deset let (od leta 1945 do 1955). Kasneje je bil ves čas član v UO in več let predsednik disciplinskega razsodišča.

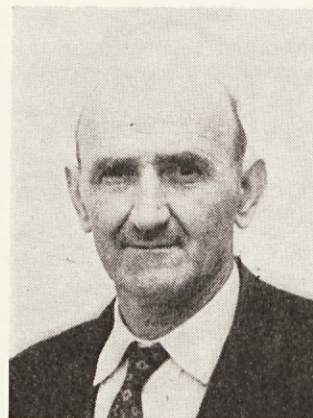
Za svoje požrtvovalno delo je dobil več lovske priznanja; LZS ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge, ob 80-letnici pa z redom za lovske zasluge III. stopnje.

Od dobrega tovariša, ki ga bomo ohranili v trajnem spomenu, smo se poslovili z lovskega pogrebom!

Solovci — LD Toplice

Andrej Selak-Markuš iz Čeplez pri Cerknem je umrl 7. 12. 1982, star 73 let. Lovci in drugi prijatelji smo ga spremili na njegovi zadnji poti na pokopališče v Cerknem. Pokopali smo ga z vsemi lovske navadami in častmi; nad krsto se je sklonil lovski prapor, strelji iz pušk pa so odjeknili čez lovišče.

Andrej je že leta 1943 odšel med partizane in ostal borec do osvoboditve. Po končani vojni, leta 1946, je postal član lovske organizacije; bil je med ustanovnimi člani LD Porezen-Cerkno.

Andrej Selak-Markuš

V LD je bil član upravnega odbora celih 18 let (1948 do 1966), in sicer 6 let (1950 do 1956) blagajnik, 4 leta gospodar (1956—1960), nato od leta 1962 do 1964 član disciplinskega razsodišča, od leta 1968 do 1970 član nadzornega odbora, od tega leta pa vse do smrti praporščak LD. Bil je vzoren lovec, zato ga je LZS tudi odlikovala z znakom za zasluge.

Pokojnemu Andreju iskrena hvala za vse, kar je napravil dobrega in koristnega za napredek in ugled naše LD.

Naj mu bo lahka domača cerkljanska gruda!

LD Porezen-Cerkno — S. S.

Franč Rožman, kmetovalec, član lovske družine Videm ob Ščavnici, je umrl 21. 9. 1982 za posledicami delovne nezgode, star 62 let. Globoko pretreseni zaradi nepričakovane izgube smo se od priljubljenega lovskega tovariša poslovili z vsemi lovske častmi.

Rodil se je v kmečki družini 10. 7. 1920 v prelepi vasi Grabonoš pri Vidmu ob Ščavnici. Vse življenje je bil delaven, požrtvovalen in pošten, srčno dober in vedno pripravljen pomagati ljudem. Plemenitost njegovega značaja se je zlasti kazala v neizmerni ljubezni do rodne grude.

Član lovske organizacije je postal leta 1950. V teh 32 letih je opravljal različne funkcije: od leta 1960 do 1964 je bil predsednik NO, od leta 1964 do 1966 predsednik disciplinske komisije, od leta

Franc Rožman

1966 do 1970 član komisije za gojitev divjadi pri LD, nato od leta 1970 do 1974 član NO in od leta 1974 do 1978 član IO LD. Lovci smo ga poznali kot dobrega in naprednega kmetovalca ter kot velikega ljubitelja narave in gojitelja divjadi. Kot prizadeven odbornik pri SO Gornja Radgona in član samoupravnih organov živinorejsko-vinogradniškega gospodarstva Kapela se je zavzemal za boljše sodelovanje z vsemi ustanovami, katerih dejavnost je povezana z napredkom lovstva. Zlasti velike pa so njegove zasluge pri gradnji lovskega doma, saj je bil od leta 1978 tudi delovodja pri gradnji.

Lovska zveza Slovenije ni prezrla njegovega požrtvovalnega dela, zato ga je odlikovala z znakom za lovske zasluge.

Dragi Franček, hvaležni smo ti za vse, kar si storil za našo lovsko organizacijo. S teboj smo izgubili dobrega sodelavca in tovariša, zlasti pa velikega ljubitelja in varuha divjadi. Lik tvoje pravične lovske osebnosti, tvoja delovna nema in požrtvovalnost nam bodo vedno svetel zgled!

Člani LD Videm ob Ščavnici
— M. B.

Iz lovskih vrst so tudi odšli za vedno:

Jožef Domenik, LD Bovec, * 31. 3. 1927, † 31. 5. 1982.

Zdenko Dular, LD Toplice, * 22. 8. 1922, † 25. 5. 1982.

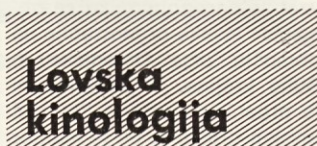
Janez Bučar, LD Toplice, * 14. 10. 1907, † 3. 8. 1982.

Rudi Šeniča, LD Toplice, * 23. 9. 1901, † 31. 12. 1982.

Peter Kajzer, LD Križna gora, * 13. 8. 1895, † 14. 12. 1982.

Franc Sovič, LD Velunja-Šoštanj, * 21. 10. 1909, † 15. 10. 1982.

Umrlim časten spomin!

Vzrejni pregled ptičarjev za SR Slovenijo

V Ljutomeru je bil 25. septembra lani vzrejni pregled ptičarjev vseh pasem iz cele Slovenije.

Za ta pregled smo bili kot sodniki določeni Vojko Pirher, Jože Škofic, ki pa zaradi bolezni ni mogel sodelovati, in Ivan Udovič.

Vodniki so pripeljali na pregled 34 nemških kratkodlakih in 18 ostrodolakih nem. ptičarjev, 2 epagneul bretona in 6 irskih setrov. Vsi psi so bili prav lepi primerki svojih pasem, žal pa nekateri niso imeli opravljenega PNZ, niti niso sodelovali na nobenem tekmovanju. Tudi noben irski seter ni opravil PNZ ali sodeloval na kakem tekmovanju, zato niso mogli dobiti vzrejnih dovolilnic.

Sama organizacija je bila pomanjkljiva zato, ker pregled ni potekal v Ljutomeru, temveč v okoliški vasi Pristavi, ki so jo nekateri vodniki le stežka našli. Za to je krivo slabo obveščanje v javnih glasilih, saj sta reviji Lovec in Kinolog objavili datum in kraj prireditve veliko prezgodaj. Zato je bilo gledalcev, razen številnih vodnikov in vzrediteljev, iz LKD Pomurje

zelo malo, iz ZLD Ljutomer in tamkajšnjih LD pa nobenega. Prav te pa bi morala zanimati kakovost naših psov. Zato nas nenehno upadanje števila lovskih psov ne sme presenečati. Na take prireditve, na katerih dobivajo živali posameznih pasem vzrejne dovolilnice, bi morali prihajati predvsem lovci in njihovi predstavniki. Kinološki sodniki, ki se ukvarjajo z vzrejo, vidimo tu vse tisto, kar smo vzredili in kar naj bi vzrejali naprej. Vidimo uspehe in neuspehe in spoznavamo kriterije posameznih sodnikov pri telesnem ocenjevanju.

Vzrejni pregled pa ne bi smel imeti pomena telesnega ocenjevanja — tega pregled v Ljutomeru tudi ni imel — na njem bi morali ugotavljati samo telesne lastnosti in kakovosti za nadaljnji razplod (vzrejo).

Seveda mora imeti uporaben pes najboljšo telesno zgradbo in telesno kondicijo, saj imamo prav zato standarde in pravilnike o delu psov posameznih pasem. Vzrejni pregled, ki je organiziran pomanjkljivo in je strokovno slabo pripravljen, nima velikega pomena, zlasti ne, če niso navzoči gledalci in ljudje, ki se zanimajo oziroma bi se naj zanimali za vzrejo psov.

Če hočemo vzrejo usmerjati, bi morali poznati vse krvne linije posameznih pasem in na podlagi tega ugotavljati kakovost potomstva itd. Tak vzrejni pregled, kakršen je bil v Ljutomeru, pa pokaže samo to, da smo do zdaj (po zaslugi nekaterih posameznih kinologov) pse dobro vzrejali, saj imamo pri posameznih pasmah skoraj idealne primerke, pri nekaterih drugih pasmah pa mnogo slabše, ker smo se za te pasme tudi precej manj zanimali, predvsem zato, ker imajo pse teh pasem nelovci, ki jim ni mar, kako je njihov pes delaven. Prav zato bi morala lovška organizacija svoje pasme nekako zaščititi, da psi ne bi prihajali v roke nelovcev. Nekateri druge države, in posamezne pasemske organizacije, imajo to s pravilniki že urejeno. Pri nas smo o tem problemu že večkrat govorili, vendar dlje od besed nismo prišli. Taki vzrejni pregledi pa

za strokovnjake, vzreditelje ali vodnike ne pomenijo veliko več kot prijetno srečanje, čeprav take prireditve niso poceni ne za organizacijo ne za posameznika, ki na njej sodeluje. V času stabilizacije bi se tega morali vsi dobro zavedati.

Menimo, da moramo vztrajati pri tem, naj vzrejna vrednost psa za lovske pasme izhaja iz prirojenih zasnov in tekem in šele nazadnje tudi iz razstav. Omeniti moramo še, da je bil vzrejni pregled v Ljutomeru predviden za pregled vseh plemenjakov in plemenk iz cele Slovenije, udeležilo pa se ga je le nekaj vodnikov s psi iz Ljubljane in Krškega, medtem ko ni bilo nikogar iz dolenjske, primorske in gorenjske regije.

Menimo, da bi bilo treba tako organizirane vzrejne preglede čimprej opustiti. Potrebni so vzrejni pregledi, ki so strokovno čisti. Take so spomladanske in jesenske preizkušnje naravnih zasnov lovskih psov, ki dajejo poudarek dobrim in uporabnim lovskim psom. Za dobro gospodarjenje in hitro učljivost lovskih psov namreč niso potrebni idealni lepotci, temveč idealno zasnovani psi.

Za to pa nam manjka dober vodniški in strokovni kinološki kader, ljudje, ki bi znali izobraziti lovca — vodnika in njegovega psa. Nič nam ne pomaga dobro zasnovan pes, če ga ne znamo pravilno izučiti, pravilno voditi in uporabljati in ga za vse ocene ali razstave tudi primerno pripraviti.

Ob tem ugotavljamo, da so vodniki in vzreditelji v Pomurju dosegli lepe uspehe v težnji po idealnem psu in dobrih rezultatih na tekmah ali PNZ, in to v veliki meri zaradi prizadevnosti Franca Feuša, Vojka Pirherja in vodstev nekaterih posameznih LD, ki so poskrbele za priliiv sveže krvi nemških kratkodlakih in ostrodolakih ptičarjev iz matične države Nemčije. Tako so s svojim nesebičnim prizadevanjem in z denarjem, ki je šel iz njihovih žepov, znatno prispevali k telesno in delovno dobrim lovskim psom ptičarjem v Pomurju.

Ivan Udovič, kinol. sodnik

Tekma »C« in »D« ptičarjev v lovišču LD Ljutomer

LKD za Pomurje je 16. 10. 1982 priredilo v lovišču Ljutomer tekmo »C« in »D« ptičarjev. Tekmovalo je 12 nemških ptičarjev. Vreme je bilo za tekmovalje ugodno, vendar spočetka preveč vlažno. Razmere v lovišču so bile primerne, čeprav je ostalo po poljih še dosti nepospravljenih koruznic, ki je ovirala pse pri iskanju male divjadi, saj je bila zaradi nje preglednost terena precej manjša. Na tekmovalju je imel vsak pes lepe možnosti, da je večkrat pokazal kvaliteto nosu in stoje.

Doseženi rezultati: V tekmi »C« sta 2 psa dosegla I. nagradni razred, 2 psa II. nagradni razred, 2 psa III. nagradni razred, 1 pes pa je opravil PNZ. V tekmi »D« pa je 1 pes dosegel I. nagradni razred, 1 pes II. nagradni razred, 3 psi pa tekme niso uspešno končali.

Nekateri vodniki še vedno mislijo, da za tekmovalje zadostuje tisto, kar je psu prirojeno, kar seveda ni res, saj so bili veliko uspešnejši tisti psi, ki so jih vodili izkušeni in požrtvovalni vodniki.

Naj omenim tiste pse, ki so dosegli I. nagradni razred: psica Aga Razkriška — vodnik Vojko Pirher — je delo po strelu opravila izredno, zanesljivo je opravila vlečke, pri prinašanju in oddajanju ustreljene divjadi pa je bila zanesljiva. Ami — vodnik Drago Žarkovič — je delo po vlečki opravila nekoliko slabše kot Aga, vendar pa je zelo dobro iskala v repi ranjenega fazana in ga je daleč sledila. Cap Dokležovski — vodnik Maks Petretič — je delo po strelu in vodno delo izredno dobro opravil.

Tekmo in administrativni del tekmovalja je vodila znana kinološka delavka Cita Bračič, na tekmovalju je bilo navzočih nekaj lovskih pripravnikov, sojenje je bilo javno, vodniki so bili seznanjeni z rezultati tekmovalja takoj po vsaki opravljeni disciplini. Sodila sta kinološka sodnika Mirko Korošec in podpisani. Po končanem tekmovalju in razglasitvi rezultatov je vodnikom čestitala voditeljica

Stoja nemškega žimavca

Foto V. Pirher

tekmovalja in jim izročila tudi praktična darila.

Zahvaljujem se LD Ljutomer, da je dovolila prireditve v svojem lovišču, prireditelju za dobro organizacijo, voditeljici tekmovalja in vodnikom pa za nemoten potek tekmovalja.

Milan Ivezić, kinol. sodnik

Predvidena legla

Istr. kdl. goniči (JRGki):

Leglo 20. 3. Rejec Franc Korošec, Brankovo 4, Velike Lašče.

Leglo 17. 2. Rejec Jože Boldan-Silni, Roška c. n. h., Kočevje.

Leglo 20. 3. Rejec Ludvik Vovček, Dol. Leskovec 81, Brestanica.

Leglo 23. 3. Rejec Dušan Puš, Šentvid pri Stični 57.

Res. istr. goniči (JRGri):

Leglo 24. 3. Rejec Anton Šimenc, Rečica ob Savinji 93.

Brak-jazbečarji (JRBj):

Leglo 25. 1. Rejec Darko Metelko, Lomno 23, Krško.

Leglo 26. 3. Rejec Viktor Medved, Srednja Kanomlja 29, Idrija.

Leglo 26. 3. Rejec Janko Ferjan, Ribno 89, Bled.

Leglo 2. 3. Rejec Drago Štukl, Sela 14, Podčetrtek.

Leglo 23. 2. Rejec Jože Vajs, Svibnik n. h., Črnomelj.

Leglo 24. 3. Rejec Vinko Opalk, Prečna 2 b, Novo mesto.

Leglo 22. 2. Rejec Alojz Pregelj, Malo polje 18, Col.

Leglo 14. 3. Rejec Maks Konečnik, Reška 35, Kočevje.

Leglo 7. 3. Rejec Janez Balanč, Zg. Besnica 79.

Bavarski barvarji (JRBb):

Leglo 4. 3. Rejec Anton Oseli, Kidričeva 16, Nova Gorica.

Lovski terierji (JRLT):

Leglo 22. 2. Rejec Anton Božnar, Zakobiljek, Poljane.

Leglo 17. 3. Rejec Franc Pipan, Zbilje 32 a, Medvode.

Leglo 27. 3. Rejec Franc Štuhlec, Vučja vas 42, Križevci pri Ljutomeru.

Leglo 23. 3. Rejec Franc Svetec, Gorjanska 15, Kostanjevica.

Leglo 20. 3. Rejec Mihael Černež, Razvanje pri Habakuku 37, Hoče.

Leglo 18. 3. Rejec Anton Brezic, Breznikova 15, Ljubljana.

Leglo 16. 3. Rejec Boris Kovič, Ribče 28, Kresnice.

Leglo 24. 2. Rejec Milan Kranjc, Ferkova 2, Maribor.

Leglo 30. 1. Rejec Vili Ferluga, Štrekljeva 22 a, Maribor.

Kdl. jazbečarji (JRJki):

Leglo 18. 2. Rejec Ivan Rečnik, Malgajeva 6, Šentjur pri Celju.

Leglo 22. 3. Rejec Anton Primc, Izseljenska 12, Slov. Bistrica.

Res. jazbečarji (JRJri):

Leglo 20. 3. Rejec Jože Zabajnik, Tunjice 21, Kamnik.

Koker španjeli (JRKS):

Leglo 30. 3. Rejec Darja Barlič, Čebelarska 3, Ljubljana.

Leglo 28. 3. Rejec Alfonz Stergar, Pokljukarjeva 82, Ljubljana.

Leglo 23. 3. Rejec Bernard Podojsteršek, Bratov Turjakov 26, Rače.

Špringer španjeli (JRŠš):

Leglo 16. 2. Rejec Martin Kerin, Raka 33, Raka.

Nem. prepeličarji (JRPr):

Leglo 26. 3. Rejec Leo Korošec, Norički vrh 18, Gor. Radgona.

Leglo 21. 1. Rejec Franc Svetec, Gorjanska c. 8, Kostanjevica na Krki.

Leglo 4. 3. Rejec Štefan Hanžek, Borovnica 8 pri Ljubljani.

Leglo 2. 3. Rejec Drago Gajšek, Vrbo 38, Šentjur pri Celju.

Epagneul bretoni (JREB):

Leglo 4. 2. Rejec Milan Udovč, Ul. žalskega tabora 1, Zalec.

Nem. kdl. ptičarji (JRPki):

Leglo 30. 3. Rejec Franček Rakuša, Sela 37, Hajdina.

Leglo 22. 3. Rejec Franc Škofljanc, Brege 52, Brege pri Leskovcu.

Leglo 18. 3. Rejec Aleksander Kološa, Pordašinci 6, Prosenjakovci.

Leglo 17. 2. Rejec Štefan Gregur, Spodnja 11, Lendava.

Nem. ostrodlaki ptičarji (JRPos):

Leglo konec marca. Rejec Milovan Mihorko, Jadranska c. 4 a, Ljubljana.

Kinološka zveza Slovenije

22. SEJEM GOZDARSTVA IN KMETIJSTVA Kranj 1.-10.4.'83

Vse lovske družine in lovce vabimo,
da se udeležijo mednarodnega strelskega tekmovanja
za pokal PPC Gorenjski sejem
in praktične nagrade, ki bo
v nedeljo, 10. aprila 1983 ob 8. uri
na strelišču LD Udenboršt v Bistrici.
Prijave ekip na strelišču od 7. ure dalje.

Razstava in ponudba:

- domačih in tujih lovskih pušk,
- lovske optike,
- ostale lovske opreme,
- informacije in ponudba lovnega turizma,
- razstava lovskih psov;

INFORMACIJE:

PPC GORENJSKI SEJEM, Kranj
64000 Kranj, Savski log pp. 129
telefon: tajništvo (064) 21 580, 21 575
komerciala (064) 22 234, 22 235
telex: 34657 YU GS KR

- razstava in prodaja sodobne domače
in tuje kmetijske in gozdarske mehanizacije
- hlevske opreme in vseh vrst priključkov
- živinorejska, gozdarska in lovska razstava
- nižje cene

Avtomatska krmilnica

HERKULES ELECTRONIC 450

za krmljenje divjadi, rib, domačih živali
preprečevanje lovskih škod
vgrajena elektronika zagotavlja redno in pravočasno
krmljenje tudi na oddaljenih in težko dostopnih
krmiščih
zagotavlja časovne in energetske prihranke
zagotovljena garancija za uspešno delovanje in servis

PROIZVAJALEC IN SERVIS

JOŽE GORJUP
&
VINKO DOLENC

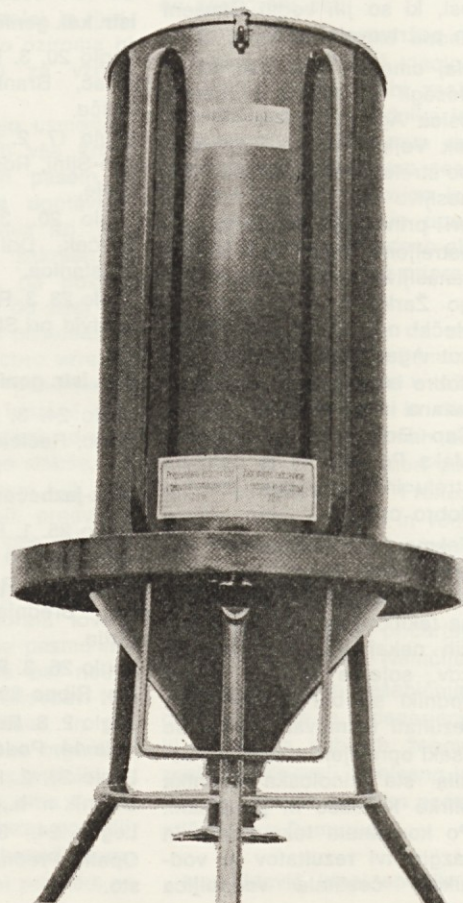
TRZIN
LJUBLJANSKA 24
61234 MENGEŠ
TEL.: (061) 721-720

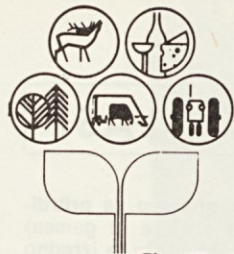
Prodaja:

metalka
n. sol. o.

Dalmatinova 2
61000 Ljubljana
tel.: (061) 311 155 tov. Rajer
ter prodajalni v Kamniku,
Kidričeva 35/a
in v Ptuj, Rogozniška 7

22. SEJEM GOZDARSTVA IN KMETIJSTVA kranj 1.-10.4.'83

NA SEJMU RAZSTAVLJAMO

- modernizirane dvoglede 7 × 42 MDV in 10 × 40 MDV (MDV = naravnane vsake priročne leče posebej),
- odlične dvoglede, tudi z gumijasto oblogo in nastavitvijo ostrine za vsako oko posebej, 7 × 42 MDV GA in 10 × 40 MDV GA,
- najkakovostnejše monokularne daljnoglede (spektive) z gumijasto oblogo, 30 × 75,
- strelne daljnoglede, jeklene in iz lahke kovine od 4 × 32 do 6 × 42,
- najnovejše daljnoglede NOVA in municijo Hirtenberg ter puške Steyr-Mannlicher.

Tradicionalne, kakor ime, so tudi 100-letne izkušnje tovarne orožja Steyr, ki je ena izmed najbolj znanih tovarn te vrste na svetu.

Puška MANNLICHER — LUXUS, s težo 3,49 kg, je tako lahka predvsem zaradi svoje dovršene oblike in tehnike. Izvrstno strelno sposobnost pa ima zlasti zaradi hladno kovanih cevi.

Ročica zaklepa je sedaj priročnejša in tek zaklepa še mehkejši kakor pri prejšnjih manlihericah. Nabojnik je jeklen in kot posebnost izdelan po želji tudi za 6 nabojev, kar pride zlasti v poštev na skupnih lovih, npr. na divje prašiče. Nabojnik se polni s pritiskom na naboje od zgoraj.

Repetiranje — potiskanje nabojev v nabojišče in izmetavanje tulcev je lahko in tiho.

Stalno tudi na zalogi:

243 Winchester, 6,5 × 57, 5,6 × 57, 7 × 64, 30—06, 7 mm Remington Magnum in 8 × 68 S.

**generalni zastopnik za Jugoslavijo
tovarn Swarovski, Hirtenberg in Steyr**

Orožje pošiljamo v SFR Jugoslavijo po pošti neposredno na naslov naročnika ob predhodni predložitvi kopije jugoslovanskega dovoljenja za nabavo orožja.

**INFORMACIJE V ČASU SEJMA
NA RAZSTAVNEM PROSTORU!**

Hans FANZOJ

puškarna

Borovlje — Ferlach,

Griesgasse 1

AVSTRIJA

telefon: 99 43 42 27 - 22 83

**SWAROVSKI
OPTIKA**

HABICHT-dvogled 7 × 42,
obložen z gumo

HABICHT-strelni daljnogled,
variabilen
1,5 — 6 × 42
2,2 — 9 × 42

HABICHT-raztegljivi spektiv
AZF S
dolžina stisnjenega,
(zloženega) 254 mm

Lovci, pozor!

Odprto vsak dan (7.—20. ure)
razen sobote in nedelje

- izdelujem in popravljam lovsko orožje vseh vrst
- stalno imam na zalogi osmerokotne in okrogle boroveljske cevi vseh kalibrov
- izdelujem puškina kopita po meri in želji naročnikov
- popravljam optične lovske pripomočke
- restviram starinsko orožje in odkupujem staro, nerabno orožje
- skrajšal sem rok za izdelavo suhl montaž
- izdelujem 100% zanesljive varovalke za karabinke (na vratu kopita)
- opravljam tehnične preglede orožja

NOVO!

Pri meni dobite srebrne ali zlate lipove liste (kovinske), v katere vam po želji vstavim jelenje prodnike (trofeje) in tarče za priložnostna družinska strelska tekmovanja.

Prodajam tudi lične etuije in kovčke za daljnogleda in puške.

Za vse svoje izdelke dajem triletno garancijo!

VSE MOJE USLUGE SO PO UGODNIH CENAH!

SE PRIPOROČAM

Lovske družine!

Sporočamo vam, da sprejemamo naročila
za spomladansko dobavo

— sadik divjega kostanja, lesnike, divje hruške in jerebike

Cena sadike je 50 din fco. Ljubljana.

Naročiti je mogoče najmanj 50 sadik skupaj.

— gomoljev topinamburja

Cena za 1 kg je 20 din fco. Kočevje.

Naročiti je mogoče najmanj 50 kg skupaj.

Naročila pošljite na naslov **Lovska zveza Slovenije,**
Župančičeva 9, p. p. 505, 61000 Ljubljana ali
sporočite po telefonu: (061) 214 947 (ing. Černe).

Lovska zveza Slovenije

MALI OGLASI

Izdelujem kovinsko pripravo za pritrditev trofeje (rogovje srnjaka in gamsa) na položno deščico. Montaža je izredno enostavna. Interesentom pošljem pripravo po povzetju s predhodnim pismenim naročilom ali po telefonu (064) 60 987 — Božidar Jerman, 64220 Škofja Loka, Sorška cesta 2.

Prodajam nemška ostrodlaka ptičarja (samca in samico). Samec je star 8, samica pa 7 mesecev. Oba psa sta potomca šampionov Jugoslavije. Mihovil Banski, Labinska 2, 42000 Varaždin, tel. (042) 21 02.

Prodajam nemškega kratkodiakega ptičarja, starega 2 leti, z dobro telesno oceno in z odlično opravljeno PNZ. Franc Turnšek, Hajdoše 29/c, 62250 Ptuj.

Prodajam brak-jazbečarko s prav dobro telesno oceno, poleženo aprila 1978. Je vztrajen gonič za lov na zajca in lisico. Prodajam jo zaradi bolezni. Cena 15 000 din. Mogoče jo je tudi preizkusiti. Alojz Založnik, Brda, 62380 Slovenj Gradec, tel. (062) 845 188.

Prodajam mladiče resastega istrskega goniča; poleženi 27. 11. 1982. Justin Žibert, Grajska pot 20, 61310 Ribnica, tel. (061) 861 097.

Prodajam 10 mesecev starega posavskega goniča, z rodovnikom in potomca odličnih staršev, ter lovsko puško Winchester .243 — oboje po ugodni ceni. Ivan Pušnik, Šmiklavž 8/b, 62381 Podgorje.

Prodajam kombinirano lovsko puško (bo-karico) — ČSSR, kal. 7 × 57 R/16. Janez Demšar, Log 29, 64220 Škofja Loka.

Prodajam skoraj novo M. K. puško Anschütz kal. .22 W Magnum. Cena 15 000 din. Martin Klavs, Cankarjeva 9, 68290 Sevnica.

Ugodno prodajam metalni stroj za glinaste golobe (več smeri metanja) s fonopulom. Informacije pri LD Veliki Gaber, 68213 Veliki Gaber (po 20. uri po telefonu (061) 442 437).

Kupim neustrojene kože kun. Ponudbe pošljite na naslov: Vilma Rustja, Prešernova 3, 65000 Nova Gorica ali po telefonu: (065) 22 727 (od 19. ure dalje).

Tovariši lovci!

Izdelujem lesene okrasne podstavke (deščice) za lovske trofeje vseh vrst in podstavke, na katere pritrdite noge srnjadi (obešalniki). Naročeno pošiljam po pošti (po povzetju). Vojin Pejčič, Koldvorska 62, Sarvaš, 54204 Bijelo Brdo.

SLIKE NA OVITKU — STR. 106:

1. Veverice se prvič pari ob koncu zime

Foto Konrad Lampe, Diana

2. Teloh (*Helleborus sp.*) je znanilec pomladi

Foto Ivan Napotnik

Prehranske značilnosti jelenjadi in srnjadi v kočevskem, notranjskem in krmskem lovskogojitvenem območju

1. Značilna podoba dinarskih gozdov jelke in bukve na Snežniku — pomanjkanje grmovne podrasti
2. Iglice in poganjki s posekanih dreves jelke so pomemben vir zimske prehrane jelenjadi in srnjadi v snežniških gozdovih
3. Na površinah s premeno gozdov najde divjad prva leta po osnovanju nasadov pestre prehranske razmere, kasneje pa v njih išče zavetje pred snegom in mrazom
4. Polnjenje krmilnega silosa z jabolčnimi tropinami (G. L. Pohorje)
5. Srnjad pozimi razkopava tudi debelejšo snežno odejo, da pride do ozimine

Foto Miha Adamič

